

119945

III 9945

RACINE

FEDRA

TRAGEDIE IN 5 ACTE

TRADUCERE DE

D. NANU

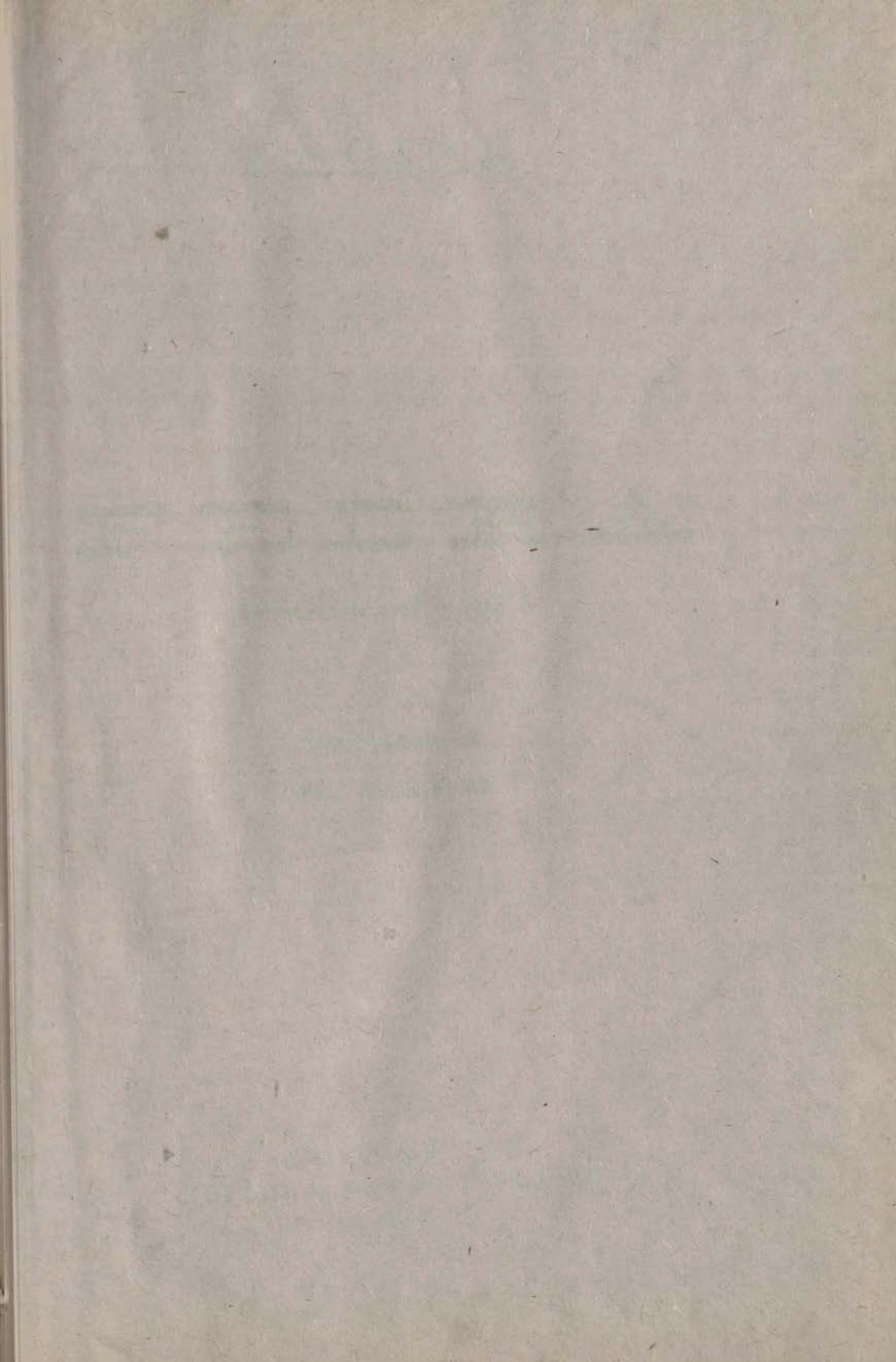
BUCUREȘTI
EDITURA „RITMUL VREMII”

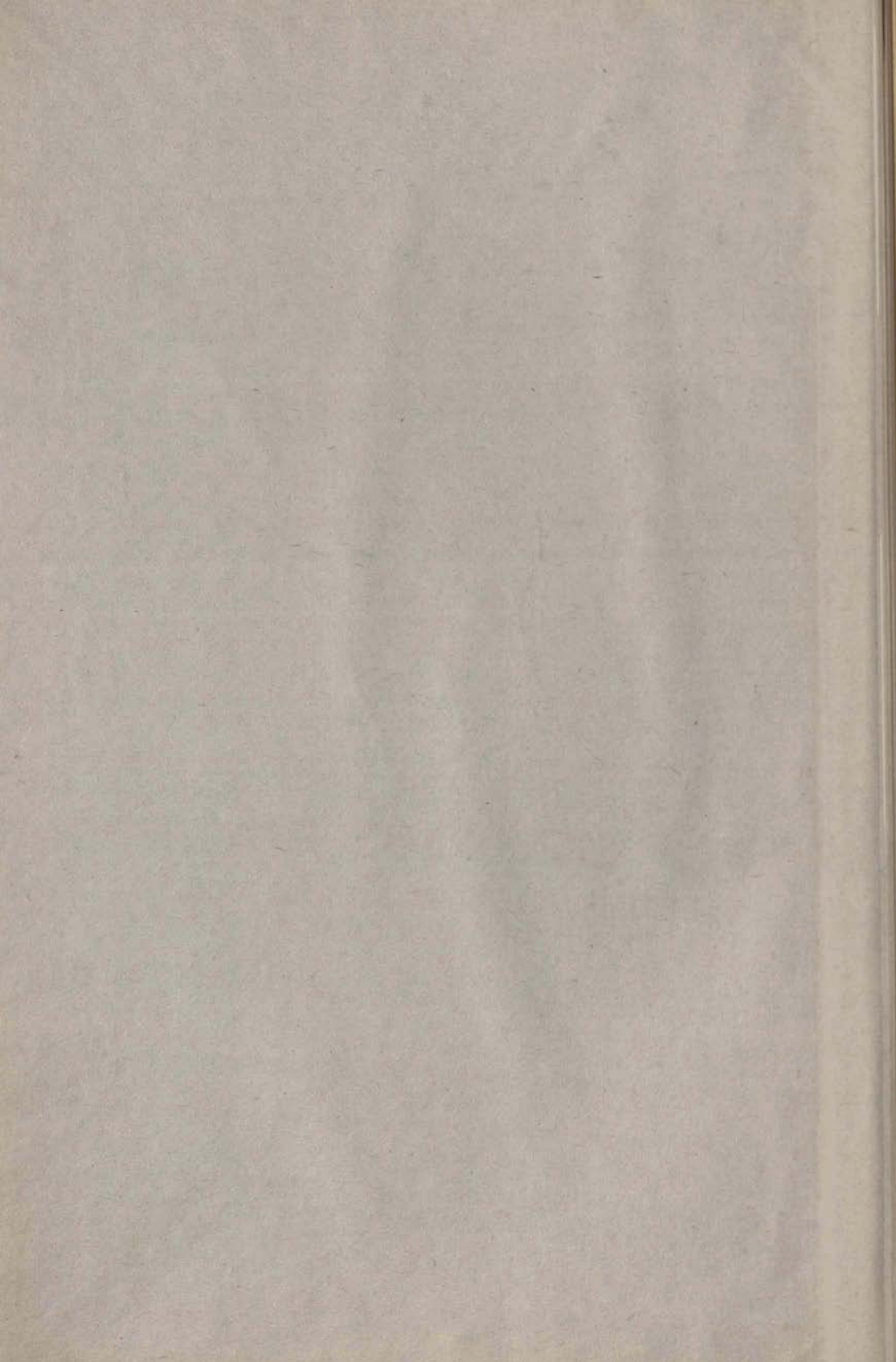
D. 8825/1912

1929

III 9945

9

III 9945

RACINE

FEDRA

TRAGEDIE IN 5 ACTE

TRADUCERE DE
D. NANU

BUCUREȘTI
EDITURA „RITMUL VREMII”
1929

11 97774/10

BIBLIOTECA JUDETEANA
CAROL I LIVERIA
B. E. S.
Str. 7 Nov. Nr. 50

10.296 / 8.

PERSOANELE :

TEZEU, fiul lui Egeu, regele Atenei.

FEDRA, soția lui, fiica lui Minos și a Pasifaei.

IPOLIT, fiul lui Tezeu și al Antiopei, regina Amazoanelor.

ARICIA, princesa de sînge regal, atenian.

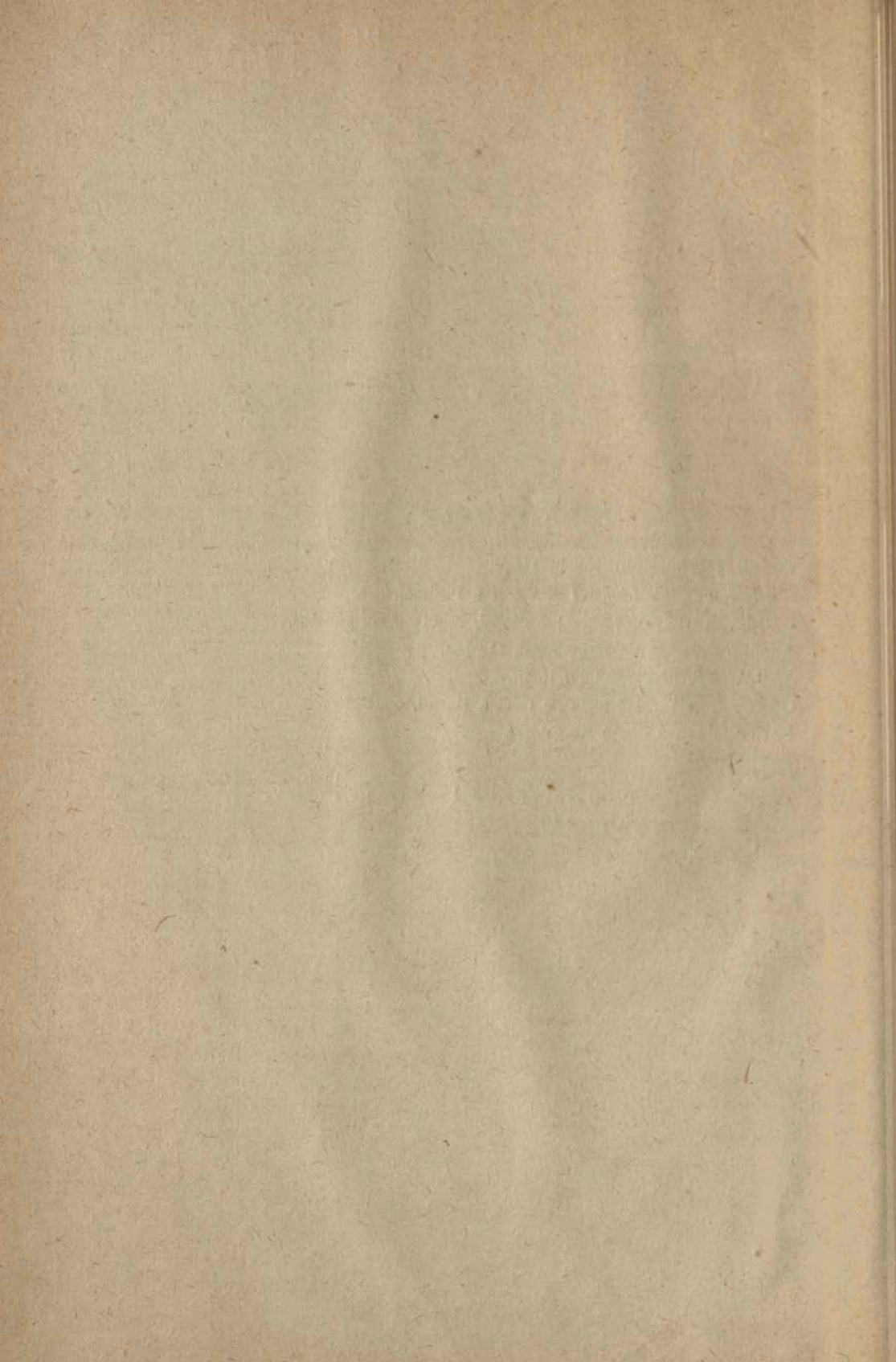
TERAMENE, profesorul lui Ipolit.

OENONA, doica și femeia de casă a Fedrei.

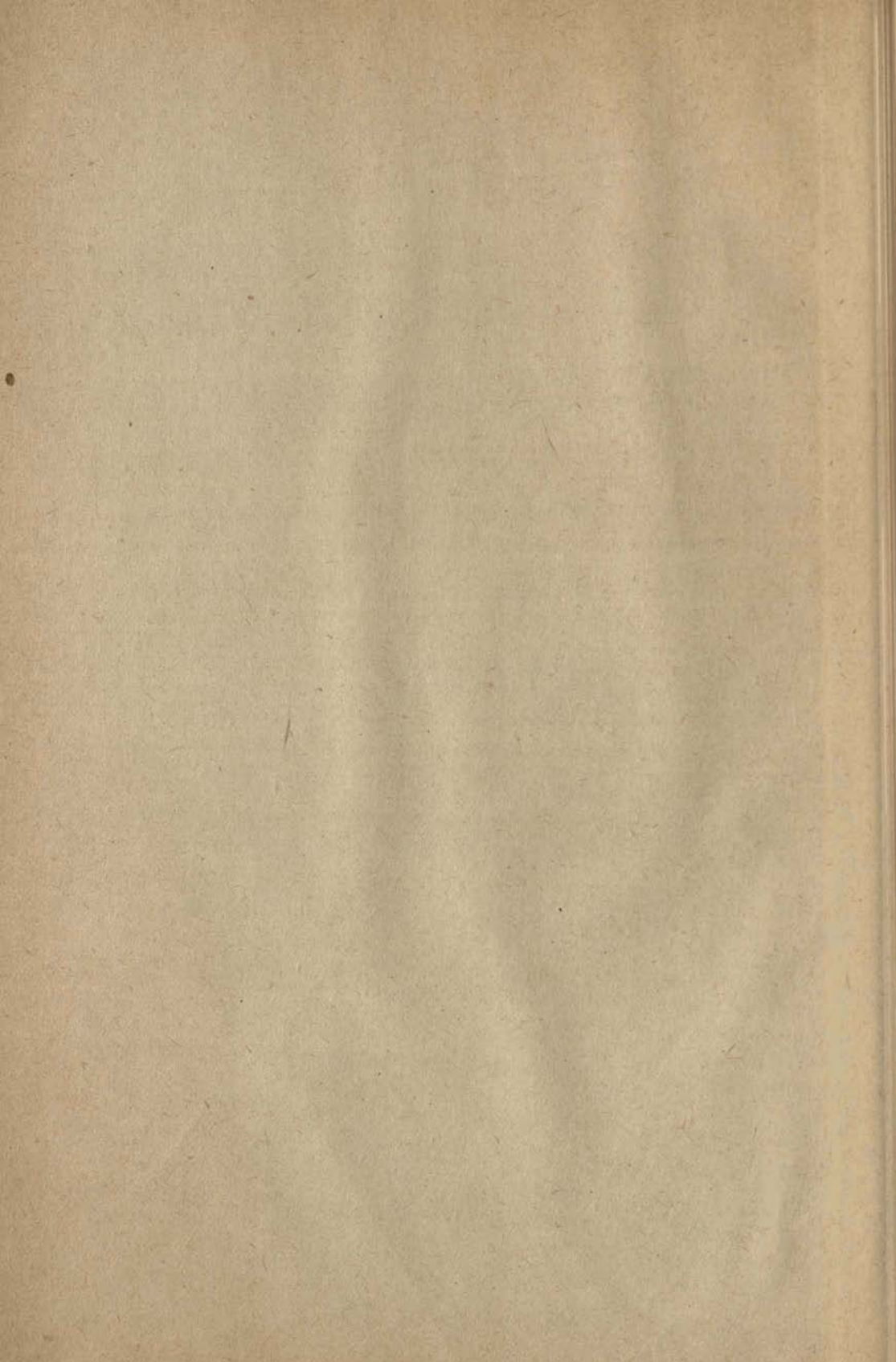
PANOPA, femeie din suita Fedrei.

PAZNICI.

Scena se petrece în Atena.

ACTULI

ACTUL I

SCENA I.

IPOLIT, TERAMENE.

IPOLIT

M'am hotărît; plec grabnic, iubite Teramene,
Departa de Trezena și vieața ei de lene.
În chinul îndoelii în care mă frămînt
Mi-e silă și rușine, văzînd ce trîndav sînt !
Departa de părinte nu știu nici ce ursită
De șase luni veghează pe fruntea lui iubită,
Și nici măcar pe unde o fi pribeag...

TERAMENE

Și-acum
Spre ce ținuturi, doamne, îl cauți? Pe ce drum ?
Ca să-ți impac fireasca neliniște și gîndul,
Pe mările corintici am colindat de-arîndul.
Am întrebat de dînsul departe, — pe-acel prund,
Pe unde Akeronul se pierde 'n iad afund ;
Am străbătut Elida, Tenarul, pin'la marea
În care-și prăbușise Icar într'ariparea !
Nimic! cu ce speranțe, spre ce liman te lași
În căutarea urmei pierduților săi pași ?
Și-apoi, poți fi tu sigur, că regele părinte,
Să stea ascuns, nu are anume-a lui cuvinte ?
Pe cînd noi ducem grija de soarta-i înăsprită....

IPOLIT (tăindu-i vorba)

Oprește... Amintirea-i o vreau, — o cer cinstită !
Din mreaja tinereții acuma deslegat,
Nevrednicele piedeci nu-l țin încătușat,
Strunind sburdălnicia din inima-i fatală,
S'a liniștit și Fedrei nu-i teamă de-o rivală.
Iar dacă plec să-l caut, e datoria mea...
Și-apoi.... mai scap de-o țară ce n'o mai pot vedea.

TERAMENE (ingropînd un suris)

Și... cam de cînd, stăpîne, te temi de-apropierea
Trezenei, unde'n vremuri, copil, ți-aveai șederea ?
Acî ți-era mai dulce odată să trăești,
Disprețuind Atena cu pompele-i regești.
Primejdia, sau jalea pe alte căi te-abate ?

IPOLIT

O! dulci, pierdute vremuri! Azi toate sînt schimbate,
De cînd pe-aceste țărături, a zeilor porunci
Trimise-acî pe fiica lui Minos ;

TERAMENE

Dar atunci

Pricep de unde-ți vine ascunsa suferință :
Nu poți vedea pe Fedra! da, da! E-o umilintă !...
Ah! vitrega năpîrcă! Abia te-a cunoscut,
Și semn de ce e'n stare surghiunul ți-a cerut !
Dar ura ei pe fiul cel vitreg, ne-adormită,
A mai slăbit, de nu-e cu totul istovită.
Nu, nu! Ce noui primejdii din parte-i s'ar ivi ?
N'o vezi? E'n pragul morții... Ca mîine s'o sfîrși.
E roasă de-o mîhnire ce caută s'o tacă.
Și azi, cînd obosită, nimic n'o mai împacă
Mai poate împotriva-ți, urzi 'n ascuns vr'un gînd ?

IPOLIT

Oh! Ura ei deșartă nu m'a 'ngrozit nici cînd !
De plec, — ți-o jur, — mi-e teamă de-o altă dușmănie :
(în suspin)
Fug, cît mai este vreme de mîndra Aricie,
Odrasla unui sînge fatal, dușman cu-ai mei...

TERAMENE

Cum, doamne? Și tu însu-ți ești împotriva ei?
Incintătoarea fiică de neam cu Palantizii,
A viclenit vreodată cu frații ei perfizii?
Poți să urăști un farmec nevinovat? Ai vrea....

IPOLIT (cu un ascuns suspin)

Dar dacă aș urî-o, n'aș mai fugi de ea !

TERAMENE (iscoditor)

Stăpîne, îmi dai voe să-ți tălmăcesc eu fuga?
(cu prefăcută îndoială)

Au nu mai ești semetul ce nu știa ce-i ruga?
Să nu mai fii tu oare vrăjmașul ne'mpăcat
Al jugului sub care Tezeu a'ngenunchiat?
Vrea Venus, crud jicnită de-orgoliul tău de schimnic,
S'arate, că nici fiul nu-i poate fi potrivnic?
Invins, pe-aceiași treaptă ca ceilalți muritori,
Ți-a poruncit mirezme să-i duci pe-altar, — și flori?
lubești, cumva, stăpîne?

IPOLIT (codindu-se)

Cutezi? Ce ironie !

Tu ce-mi cunoști viața din frageda pruncie,
Crezi tu c'așa de lesne, să-mi calc eu sub picior
Mindria unui suflet trufaș, nepăsător?
N'a fost de-ajuns că încă la sînul mamei mele,
Am supt din lapte-orgoliul simțirilor rebele.
Dar chiar la tinerețe, cînd viața-am înțeles
M'am fericit de firea ce singur mi-am ales ;
Tu te țineai ca umbra de mine, și țin minte.
Îmi povesteai din viața ilustrului părinte :
Tu știi cum de cuvîntu-ți, stam aninat mereu,
Cînd îmi vorbeai de faima viteazului Tezeu !
Eu îl vedeam ca'n mituri cum drumuri noi deschide,
Cum împăca o lume de lipsa lui Alcide,
Cum nagode sugrumă, cum biciue pirai,
Procust, Cercion, Skiron, în lanț au fost legați !
Sdrobise uriașul vestit din Epidaur,
Și dezrobise Creta de cruntul Minotaur.

Ce fumegea în sînge! Apoi, cînd mi-ai vorbit
De fapte mai mărunte, iubiri fără sfîrșit :
Cum smulse pe Elena din cuibul ei, din Sparta,
Cum Peribeia-’și plînsese în Salamina soarta,
Și-atîtea-al căror nume de mult l-a și uitat,
— Femei încrezătoare în glasul-i fermecat —
Ariana, tînguindu-și la stînci, durerea-i vie,
Fedra ’n sfîrșit, urcată la rangul de soție,
Tu știi cu ce mîhnire, l’asemenea dovezi,
Te imploram, povestea mai grabnic s’o scurtezi !
Simțeam o fericire să pot uita o parte
Nedemnă, — dintr’o viață ce va luci departe !
Și-acum, s’ajung la rîndu-mi în mreji a fi legat ?
Crezi, pîn’ acolo zeii mă vor fi ’ngenuchiat ?
De-ar fi așa, sînt vrednic oricine să m’acuze.
Un șir de mari izbînde, pot pe Tezeu să-l scuze,
Dar eu, ce nici un monstru n’am frînt, nici un mișel,
Eu nu am încă scuza să pot greși ca el.
Și chiar să uit vrodată de dîrja mea mîndrie,
Cum, tocmai Aricia biruitor să-mi fie ?
Nu mi-ași aduce-aminte — oricît de răfăcit —
Ce piedecă ne’nvinsă pe veci ne-a despărțit ?
Tezeu ar izgoni-o; a vrut să hotărască : —
Nu vrea nepoți din spița Palante să se nască.
I-e frică de lăstare din trunchiul vinovat,
Și neamul lor, cu sora deodată-l vrea ’ngropat !
Pîn’ la mormînt o ține sub privegherea-i cruntă,
Ca nimeni să-i aprindă făcliile de nuntă.
Mai pot să-i cer eu mîna, jicnind pe tatăl meu ?
Au pilda răsvrătirii chiar eu să fiu, chiar eu ?
O dragoste orbită să văd cum mă tîrăște...

TERAMENE (tăindu-i vorba și studiindu-l tot mai aproape)

Mai bine zi, stăpîne, cînd soarta hotărăște,
Nu vor să știe zeii, ce temeri ai avea !
Tezeu punîndu-ți stavili, te ’ndeamnă făr’ să vrea.
Și ura lui, stîrnindu-ți iubirea ’năbușită,
Infășura dușmanca în vraja nesfîrșită.
Și-apoi, de ce te sperii de un amor curat ?
De e duios, te lasă de farmecu-i furat.

Ascultă ce-ți spune aspra povată-a remușcării ?
Răspîntia lui Hercul e'n capătul cărării ?
Dar Venera pe alții mai dirji i-a îmblinzit !
Și unde-ai fi tu astăzi, ce nu te lași robit,
De-ar fi făcut ca tine și Antiopa 'n vremuri,
Înlăturînd iubirea, de care azi, tu tremuri ?
Dar, — la ce bun mîndria, cînd chinue un dor ?
Mărturisește: totul în lume-i schimbător.
Azi, nu te vezi ca'n timpuri, semet și furtunatic,
Sburînd ca caru'n goană pe țarmul singuratec,
Sau, priceput în arta divinului Neptun,
Nu mai strunești năravul fugarului nebun.
Pădurea nu mai sună de glasul tău trezită.
În ochi îți arde-acuma o flacăra 'nvelită.
Nu! nu-i nici o 'ndoială... Tu te consumi... iubești :
Te mistue-o durere, și tu o tăinuești...
Au dulcea Aricia a izbutit să-ți placă ?

IPOLIT (schimbînd rușinat vorba)

Plec, Teramen... să-mi caut părintele !...

TERAMENE (învoindu-se cu greu)

Eh... Pleacă.

Dar nu voești pe Fedra s'o vezi 'naintea ?

IPOLIT

Da, --

O poți vesti că asta e și voința mea.
Sînt chiar, că dator'a, s'o văd îmi poruncește.
Dar... ce nenorocire Oenona ne vestește ?

SCENA II.

IPOLIT, OENONA, TERAMENE.

OENONA

Stăpîne! Ce durere cu-a mea s'ar potrivî ?
Regina... e aproape, aproape-a se sfîrși !
Degeaba zi și noapte c'o îngrijire-aleasă.
N'o scap din ochi; se stînge de-o boală ne'nțeleasă...
O ameteală, o ceață căzu pe ochii-i duși ;

Tresare speriată afară din culcuș.
Ar vrea să plece, însă durerea ei adincă .
Mă 'ndeamnă tot ferită s'o țin de lume încă.
Dar uite-o, vine...

IPOLIT

Bine, eu plec numaidecît.
La ce s'o văd, cînd veșnic, știi bine, m'a urît !

SCENA III.

FEDRA, OENONA.

FEDRA

Oenona... mai departe nu pot să merg... te-oprește.
Abia mă țin...; puterea, — o simt — mă părăsește...
Lumina zilei scade în ochii-mi oboșiți,
Genuchii mi se 'ndoaie și tremură zdrobiți.
Vai !

(se așează pe un scaun)

OENONA

Milă, zei puternici! Nu fiți de noi departe !

FEDRA

Oh! Cum m'apasă vălul, podoabele deșarte...
Ce mină nedibace a strîns pe capul meu.
În noduri și inele tot părul ăsta greu ?
Ah! Toate mă sugrumă și'n contra mea conspiră !

OENONA (cu iubire)

Ce vrajbă 'nversunată în mîntea ta deliră ?
Aci, muștrîndu-ți jalea, ne-ai spus să ne zorim,
Cu tot ce ai podoabe, frumos să te gătim,
Aci, — recăpătîndu-ți puterea tinereții, —
Doreai să eși la soare, în svonul dimineții.
Privește-o, ce zi dulce! Iar vrei să pleci? Ce ai ?
Ti-e silă-acum de ziua pe care-o căutai ?

FEDRA (cu fața în soare plin)

Strălucitor Apollo, strămoș al casei noastre.
Și tu roșești de-acolo, din gloria-ți de astre,

Văzind ce chin netrebnic mă vintură pe drum....;
De cea din urmă oară viu să te văz acum !

OENONA (iscoditoare)

Cum? Nu-ți mai scoți din suflet ăst ghimpe: dorul morții?
Vedea-te-vol d'apururi disprețindu-ți sortii,
Gătindu-te de groapă? Cum oare te înduri?

FEDRA (distrată)

Ah! cum nu sint la umbra răcoarei din păduri !
Cind oare urmări-voi colò, departe 'n zare,
Un car, trecînd în ropot și'n volbură, la soare ?

OENONA

Ce spui, stăpîno ?

FEDRA (simțind că s'a trădat)

Unde mă aflu? Ah! Ce-am zis ?

Pe unde oare gîndul și dorul mi-am trimis ?
Mi-e mintea risipită, se duce dela mine !...
Sint singele roșindu-mi obrazul de rușine !
Prea mult te las în suflet durerea să-mi cîleşti,
Și fără să vreau mi-s ochii în lacrimi....

OENONA (cu dulce dojană)

Te căleşti ?

Căește-te atuncea mai bine de tăcerea
Ce-ți întărită încă mai groasnică durerea !
Ne ocolești într'una. Cînd te 'ntrebăm, tu taci ;
Vrei fără nici o milă, cu moartea să te 'mpaci ?
Ce furie te 'ndeamnă, vieții să-i tai sborul ?
Ce vrajă, ce otravă secatu-i-a isvorul ?
Trei nopți întunecară tăcutul asfințit,
Dar geană peste geană, în somn, tu n'ai lipit !
Și zile trei deafrîndul pustii și lungi trecură,
De cînd tot germi, și hrană, un pic n'ai dus la gură !
Dar ce urzești în taină? Ce gînd ispițtor ?
— N'ai drept să 'ntorci asupra-ți un braț ucigător !
Intărita-vei zeii cu-așa nesocotință,
Si fi-ai trăda și soțul, căci i-ai jurat credință.
Fi lasi pe drumuri bieții copii nefericiți ?

Vrei tu să crească singuri, ca robii, prizoniți ?
La seama, însăși ziua ce-i lasă fără mamă,
Pe fiul veneticei spre glorie-l îndrumă !
Vrăjmașul tău de sînge, la tron... Acel cumplit
Fecior al Amazonei, — trufașul Ipolit !

FEDRA (tresărind)

Zei !

OENONA (bucuroasă)

Îți trezesc mustrea? Deci el e, -- nu te-ascunde.

FEDRA

Nenorocito! Blestemi! Ce nume-ai spus? Răspunde...

OENONA

Ei bine,-a ta minie sbucni cu drept cuvînt,
La numele-i, tu tremuri, te sbați ca frunza 'n vînt ;
Trăește: datoria, iubirea-ți dă porunca,
Trăește: fiul Scitei să nu-ți culeagă munca,
Împovărîndu-ți fiii c'un jug nedemn de ei.
Un barbar să d'ceze unui vlăstar de zei !
Nu 'ntîrzia, căci moartea cu mersul ei de undă,
E-aproape; strînge-ți forța ce par'că se scufundă,
Cît încă facla vieții către sfîrșit acum,
S'ar mai putea aprinde din propriul ei scrum !

FEDRA

Prea mult lăsai să ardă văpaia-i vinovată !

OENONA

Cum? De vre-o remușcare ești care sfișiată ?
Ce crimă 'năbușită de gînd, te-a tulburat ?
(îngrijorată)
N'ai mîinile minjite d'un sînge nepătat ?

FEDRA (privindu-și mîinele)

Nu! Mîinele-mi curate n'au crime de acele....
De-ar fi și b'etu-mi suflet nevinovat ca ele !

OENONA

Dar ce înfricoșată urzire-ai plăzmit,
Că nici acum din spaimă tot nu te-ai mai trezit ?

FEDRA

Ti-am spus prea mult... nu-mi cere ce nu pot... mă scutește:
E-o taină ce omoară, — dar nu se spovedește.

OENONA

Mori dar, păstrind cruzimea tăcerii, — dar să știi,
Ca să-ți închid eu ochii, la mine să nu vii.
Deși de pragul morții ești poate mai aproape,
Pe mine 'ntii m'or pune în fundul unei groape.
Mii drumuri stau deschise către infern; aștept,
Din culmile durerii s'apuc pe cel mai drept. —
Oh, crudo... Spune-mi oare, te-am înșelat vreodată?
Uiți oare că din leagăn mi-ai fost încredințată?
Eu pentru tine, țara, copiii mi-am lăsat.
În schimb, acesta-i prețul credinței ce ți-am dat?

FEDRA

Și ce folos te-așteaptă de-ași vrea să rup o taină?
Dac'ași vorbi, Oenona, — ai tremura de spa mă.

OENONA

Dar, — ce-ar putea să fie mai crud, puternici zei,
Ca frica de-a te pierde aci, sub ochii mei?

FEDRA

Chiar de-ai cunoaște crima și soarta-mi blestemată,
Tot ași muri și-atuncia, dar mult mai vinovată.

OENONA (căzîndu-i în genunchi)

Pe lacrimile mele ce jalea ta o plîng,
Pe slăbiciunea-acestor genuchi, ce'n brațe-i strîng,
Te jur, mă ușurează de-o neagră îndoială.

FEDRA

Ridică-te.... să-ți spun eu?...

OENONA

Tot, tot, fără sfială!

FEDRA

O, Ceruri! Cum i-ași spune? De unde să încep?

OENONA

Cum mă jicnești cu temeri zadarnici! Nu pricep...

FEDRA (în aiurire)

O! ură a Venerei, minie blestemată
În ce delir, pe mama ați chinuit odată!

OENONA

Triste-amintiri! Drept giulgiu, pe veci, în viitor,
Uitarea și tăcerea să cadă-asupra lor...

FEDRA

O! soră, Ariano, de ce amor rănită
Murit-ai pe limanuri streine părăsită!

OENONA

Stăpîna mea! Ce chinuri, ce tainice văpăi,
Te ard, — de ies din hrube de iaduri, toți ai tăi?

FEDRA

Așa voit-a Venus; vai, viața mi se curmă,
Mor cea mai urgisită din neam, — și cea din urmă!

OENONA (după o pauză)

Iubești?

FEDRA (cu curaj)

Cu tot ce-i furii și patimă 'n amor!

OENONA (tainic)

Pe cine?

FEDRA (în luptă cu sine)

Auzi-vei ceva îngrozitor.

Iubesc, și mă cutremur la blestematu-i nume.

Iubesc, — fatalitate, zdrobește-mă!

OENONA

Și-anume?

FEDRA

Cunoști pe fiul Scitei de mine prigonit?

OENONA

Cum? Ipolit? O ceruri!

FEDRA

Tu însă-ți l'ai numit !

OENONA

Tot singele-mi înghiață în vine de uimire...
O, grozăvie! Blestem! O, neam în urgisire,
De ce-am sosit aicea, pământ nefericit,
Primejdioase țărături, cum nu v'am ocolit ?

FEDRA

E mult de cînd eu sufăr... Cu fiul lui Egeu
Abia uniți pr'n lege de castul Hymeneu
Odihna, fericirea-mi, păream că le-am atins.
Atena-mi scoase 'n cale dușmanul de ne'nvîns.
Îl văd, roșesc și'n urmă... îngheț l'a lui vedere !
O tulburare-adîncă mă sbuciumă 'n tăcere,
Privirile-mi se 'ntunec, nu pot să mai vorbesc,
Sudori îmi scaldă trupul..., fierbinți, reci, năvălesc...
Recunoscui pe Venus ce prigonește-un singe
Cu flacăra-i fatală ce nu se poate 'nfringe !
Prin rugă neîncetate crezui să le alin :
Îi ridicai un templu pe stînci, sub cer senin.
De jertfele aduse, mereu împresurată,
În singele lor caut pierduta judecată !
E fără leac iubirea, cînd gîndurile ard
În van topeam pe-altare miresele de nard ;
Cînd murmuram zeiței o rugă 'n plîns șoptit,
Pe Ipolit în față l'aveam ! și neclintită.
Mă urmărea figura-i prin fumul de altar,
Îi ofeream viața, făr' să-l numesc măcar !
Fugeam de el ! O ! chinul turburător de minte
Să-l regăsesc și'n chipul severului părinte.
În contra firei mele în fine îndrăznesc
Să mă revolt, și caut amar să-l prigonesc !
Ca să alung vrăjmașul iubit ca o icoană,
Sub masca ipocrită de vitregă dușmană.
În grab' cerui surgh'unul : am plîns, am tot strigat,
Și tatăl dela pientu-i l-a smuls, l-a 'nstreinat !
Oh ! respiram Oenona ! Cît l'am știut departe
Senine-a mele zile treceau nevinovate.

De-aveam vr'un păs, în mine l'am îngropat tăcut,
Și fructul căsniciei fatale, l'am crescut.
Deșartă prevedere! O, nemiloasă soartă !
Adusă în Trezena de soțul meu, în poartă
Mi-am revăzut dușmanul de mine izgonit !..
Abia închisă, rana îmi sîngeră cumplit.
Și-acum, nu-i o văpaie în sînge sugrumată,
E Venera întregă, de prada-i încleștată !
De propria mea crimă încep să mă 'uspăimînt :
De dragoste, de viață, de 'ntregul lor avînt !
Voiam să las la moarte un nume fără pată,
Nici soarele să știe iubirea-mi vinovată !
Dar m'ai învins cu lacrimi, cu rugi, — să te ascult.
Ți-am spus fără căință tot, tot!... Nu mai am mult...
Tu cruță-mă, căci moartea-i aproape... e pe trepte...
Să nu-mi mîhnești sfîrșitul cu 'nvinuiri nedrepte...
De-acuma nu cer sprijin nici ție, — nimănui....
Cînd focu 'ncet se stinge, cenușa-i partea lui !

SCENA IV.

FEDRA, OENONA, PANOPA.

PANOPA (vine mișcată)

Ași vrea să-ți pot ascunde nenorocita veste,
Stăpîno, însă nu pot; să-ți spun fățiș ce este :
...S'a stins din viață mîndrul și vrednicul tău soț.
Toți știm nenorocirea. — Tu n'o știai, din toți.

OENONA (cu o iluminare și ușurare de suflet)
Ce spui ?

PANOPA (către regina)

Că amăgită, doar numai tu, regină,
Te mai rugai la ceruri Tezeu să-ți mai revină !
Dar fiu-i, prin matrozii chiar azi sosiți în port,
Primii încredințarea că tatăl său, — e mort.

FEDRA

Zei !

PANOPA

Ceartă e'n Atena pe cine-or pune rege :
Pe fiul tău vor unii, firește, a-l alege.

Dar datinele alții le uită, — și-i un svon,
Că fiul Amazoanei va lua rîvnitul tron.
Se spune de-o urzire chiar și mai îndrăzneată :
Mulți vor pe Aricia, și dîrji o cer pe față.
Primejdia e-aproape, și-am vrut să vă previu,
Căci Ipolit e gata să plece, — pe cît știu —
Și poate....dacă vine pe vremi de-așa furtună --
Să nu tîrască 'n urmă-i și gloata cea ne bună.

OENONA

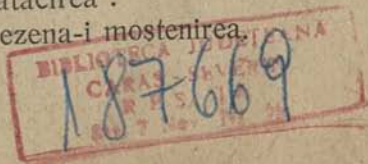
Cuvîntul tău Panopa la timp ne-a 'nștiințat
Regina n'o să uite cumintele tău sfat.

SCENA V.

OENONA, FEDRA.

OENONA

Eu nu-ți dădeam sfatul: trăește mai departe ;
Mă pregăteam eu însă-mi să te urmez în moarte,
Nu îndrăzneau, din cale să te întorc atunci.
Dar noua veste vine și ea, cu noi porunci.
Căci soarta voastră astăzi 'și-arată altă față.
Tezeu e mort; în locu-i să te ridici, te 'nvață !
Un fiu ai dela dînsul și lui datoare-i ești.
E rob dacă te pierde, dar rege, de trăești.
De mori, — ce-i lași ca reazăm în tristele-i înfrîngerii ?
Ce mină o să-i svînte pleoapele de plîngeri ?
Nevinovatu-i plînsset spre zei de s'ar urca,
Străbunii lui, de-acolo, pe mamă-ar blestema !
Trăește dar: n'ai teamă de nici o remușcare :
Iubirea ta, rămîne iubire ca oricare ;
Tezeu murind, tirăște și crima ta 'n mormînt.
Nelegiuirea, spaîma, — s'or spulbera la vînt !
Nici Ipolit, nu-i astăzi temutul d'altădată ;
Îl poți vedea; -- pe frunte tu nu ai nici o pată.
De l'ai lăsa să creadă că tot nu l'ai iertat,
Mai știi? Ocîrmui-va norodul răsculat !
Înfrînge-i cerbicia, arată-i rătăcirea :
Căci rege pe-aste țărături, Trezena-i mostenirea.

Dar știe iar că fiu-ți prin lege-a dobîndit,
Cetățile pe care Minerva le-a zidit.
Și tu, și el, vrăjmașe aveți pe Aricia :
Uniți-vă 'npotrivă-i și nu-i lăsați domnia.

FEDRA

În sfaturile tale mă las, și'n paza ta.
Întoarce-mă spre vieață, de crezi că pot uita,
De crezi că o iubire de fiu, mai poate încă
Trezî scînteia vieții în jalea mea adîncă.

— FINELE ACTULUI ÎNTĂI —

ACTUL II

A C T U L II.

SCENA I.

ARICIA, ISMENA

ARICIA (cu interes)

...Și Ipolit dorește să-l văd? Să fie-așa?
'Nainte de plecare vrea bun rămas să-și ia?
Spui drept, Ismeno? Poate te 'nșeli: ia seama bine...

ISMENA

Tezeu murind, — acesta-i întiul pas spre tine.
De-acum te pregătește, căci vor veni mereu
Spre tine, mii de inimi oprite de Tezeu!
Căci însfirșit, stăpînă pe soarta ce ți-e dragă
Vedea-voi la picioare căzîndu-ți țara 'ntreagă!

ARICIA

Atunci, Ismeno, nu e un svon ne'ntemeiat?
Scăpat-am de un dușman? Nu-s roabă? Am scăpat?

ISMENA

Da, îți surîd și zeii de sus, din bolta 'naltă!
Cu frații tăi, în Hades, Tezeu e laolaltă.

ARICIA

Și'n ce împrejurare viața și-a pierdut?

ISMENA

De moartea lui, scorniră povești de necrezut.
S'a zis, că de o nouă femeie fiind dornic,
Pierî în valuri șoțul acesta nestatornic!
Spun alții chiar, — și svonul e și mai hotărît —
Că'n Iad cu Piritous el s'ar fi coborît.
C'ar fi văzut Cocytul, limanurile sumbre
Intrînd, de viu, sub arcul lăcașului de umbre;
Dar n'a fost chip să iasă din peșterile reci,
Să 'ntoarcă iar la țărmlul ce-l treci de veci, cînd treci.

ARICIA

Crezi tu că muritorul, cît timp nu-i bate ceasul,
De viu, sub bolta morții, să-și poată duce pasul ?
Ce farmec să-l atragă în iad? Nu, nu-s dovezi...

ISMENA

Tezeu e mort, stăpîno, și numai tu nu crezi !
Atena 'ntreagă-l plinge; Trezenii 'ntr'o vrointă,
Pe Ipolit drept rege îl cer cu stăruință.
Iar Fedra, îngrijată de fiu-i, — în palat,
Pe tulburatii sfetnici i-a strîns, — și cere sfat...

ARICIA (cu interes)

Și crezi, mai bun ca tatăl, că fiu-i, bunăoară,
E 'nduișat să-mi facă robia mai ușoară ?
Să-mi plîngă el restriștea ?

ISMENA

Eu nu am îndoeli.

ARICIA

Dar știi tu nepăsarea lui Ipolit? Te 'nșeli.
Pe ce nădejdi te bizui că m'ar privi cu milă,
Că-s singura femeie de care nu-i e silă ?
Nu vezi, din calea noastră cum par'că s'ar feri,
Și umblă tot pe unde nu-i chip să-l poți zări ?

ISMENA

Știu tot ce se svonește de inima lui rece,
Dar i-am văzut mîndria, în preajma ta, cînd trece.
Chiar faima semeției ce'n jurul lui plutea
Mi-a răscolit dorința de a ști cît prețuia.
Nu prea-mi părî și faima la fel cu 'nțășirea.
Cînd te-ai uitat la dînsul, l-a prins înfiorarea.
Și ochii lui zadarnic te ocoleau ferți :
Suferitori spre tine cătau înmărmuriți...
Poate-i jicnit la gîndul, iubirea că-l supune.
Dar glasul-i dacă tace, — privirea lui o spune...

ARICIA

De-ai ști, cu cîtă sete și făcomie sorb
Cuvintele acestea cu reazăm șubred, orb !

Tu, cu mă știi de mică, răspunde-mi, cum se poate,
Că, tristă jucărie a soartei ne'impăcate,

O inimă-adapată cu lacrimi și amar,

Mai tînde buze arse spre-al dragostei pahar ?

Mlădită-ă unui rege cu glorii ne'nterupte,

Fu singură rămas-am din groaznicele lupte !

Frați sase'n floarea vîrstei și-a gîndului aprîns

S'au dus, — și ce speranțe cu ei din neam s'au stîns !

Tot secerat-a ferul ! Sta gîla însetată

De singele odraslei lui Erecteus tată !

De cînd muriră dinșii, tu știi ce lege grea

Opri pe Greci să plîngă mîloși, de soarta mea !

Se tem stăpîni poate că sora îndrăsneată

Să nu trezească frații din pulbere la viață !

Dar tu știi bine iarăși, ce ochi nepăsător

Păstram sub veghea-acestui stăpîn banuitor,

Mai știi, că nesupusă iubirei, din mindrie,

Mă bîcuram în taină de-a lui Tezeu urgie.

Sub aspru-i jug, disprețul creștea mai ferit.

Dar nu zărisem încă pe-atunci, — pe Ipolit !

Nu doar că fermecată, învînsă și orbită

Îmi place frumusețea și vraja lui vestită !

Asemenea podobe, chiar el, cel dăruit,

Sau nu le-a luat în seamă, sau le-a disprețuit.

Ce-mi place'n el, sînt daruri mai 'nalte : e minunea,

Virtutea pîrintească, dar nu și slăbiciunea.

Mărturisesc, mă fură orgoliul său curat,

Ce'n mrejiile iubirii nici cînd n'a 'ngenumchiat.

În van e Fedra mîndră de-a lui Tezeu îmbire.

Fu cer mai mult : nu-mi place ușoara cucerire.

Să ai aceeaș cînsțe ca orice trecător,

Să cucerești un suflet ce-a fost al tuturor !

Dar... să înfrîng curagîul ce nimeni alt nu-l frînge,

O inimă de piatră s'o sfarm, s'o fac a plînge,

Să 'nlăntui robul, însuși de lanțul lui mirat,

Să-l văd mușcîndu-și frîul cu ciudă, fermecat,

Aceasta vreau, aceasta doresc cu 'nversunare....

Mai lesne 'vingi pe Hercul ca Ipolit, îmi pare.

Cînd uriașu-adesea c'un semn era robit,

Ce merit aveau ochii iubii, — de a-l fi 'mbîlînzit ?

Dar... ce neprevvedere să sper eu, — ce orbire !
Nu voiui găsi la dînsul decît împotrivire :
Și-ai să mă vezi ca mîine umilă, — nu mă mir —
Sdrobită de acelaș orgoliu ce l-admir.
El să iubească! însă... de cînd? Prin ce minune
Să 'nduplec eu?...

ISMENA (surîzînd)

Stăpîno, el singur îți va spune...
S'apropie de tine...

SCENA II-a.

IPOLIT, ARICIA, ISMENA

IPOLIT

'Nainte de-a pleca,
Voesc să știi, domniță, ce soartă vei avea.
Tezeu nu mai trăește; dealtmînteri presimțirea
Mi-adurmeca din aer de mult, nefericirea !
Doar moartea, țăr murindu-i cuceritorul sbor,
Putea să ni-l ascundă din ochii tuturor,
Astfel, căzû sub brațul zeiței ce ucide
Amicul, bun tovarăș, urmașul lui Alcide.
Deși-l urăști, cred totuși c'ascuți cu gînd senin,
Aceste titluri care pe drept i se cuvin.
Tristețea mea de moarte un gînd duios o 'mbie...
Ești liberă; mă doare de mult a ta robie,
Acum desleg cătușa sub care sîngerezi...

(fixînd-o în ochi)

Fă tot ce vrei cu tine, cu inima ta... vezi ?
Aici chiar, în Trezena ce-mi cade la 'mpărțire
Dela Piteu strămoșul, rămasă moștenire,
Și unde toți, drept rege, m'aleseră 'ntr'un glas...,
— Mai liberă ca mine... în voia ta... te las...

ARICIA

Prea mare dărnicie... cuprinsă-s de uimire !
Purtîndu-mi grija asta pe vremi de urgisire,
Mă legi mai mult, stăpîne, decît țî'nchipuești,
Sub legile de care acum mă desrobești.

IPOLIT (după o reculegere tainică)

Atena șovăește s'aleagă un nou rege,
Eu? voi? sau fiul Fedrei? Nu știu ce s'o alege.

ARICIA

Eu?

IPOLIT

Fără să mă laud cu asta, — nicidecum! —
Dar știu: o lege aspră mă 'nlătură din drum.
Tot nu mă iartă Grecii că mama n'a fost greacă.
Dar fratele meu vitreg de-mi stă în cale, — iacă
Ușor mi-ar fi la urmă să dovedesc oricui
Ce drepturi neclintite, eu am asupra lui.
Dar... alt cuvînt mă face să nu-mi încerc norocul
(cu emoție)

Vă las... sau și mai bine, — vă 'napoez eu locul...
E-acelaș tron ce-al vostru strămoș l-avû cîndva,
Din mîna-acelui rege ce'n veci nu-l vom uita ;
Egeu, ca fiu de suflet, luă cîrma domnitoare.
Sub tatăl meu în urmă, Athena 'nfloritoare,
Voios îl recunoaște printre păstorii săi,
Uitînd, în grea restrîște, curînd pe frații tăi.
Azi te recheamă-Athena la tronul-i, căci de-o vreme,
Sătulă-i de zavistii și certuri, de cînd geme.
Destul, pe brazda-i, sînge din neamul tău jertfit,
A fumegat pe cîmpul din care-a răsărit.
Trezena mi se 'nchină, iar fiul Fedrei, cată
Să-și caute-adăpostul în Creta cea bogată.
Voi Attica păstrați-o. Eu plec. Și pot să spun :
Amicii mei cu-ai voștri într'un minuchiu i-adun.

ARICIA

Mă mir..., mă 'ncremenește ce-aud... și o s'ială
M'a și cuprins. Mi-e teamă că visul mă înșeală.
Sînt trează eu? Pot crede că pleci cu-asemeni gînd ?
Ce zeu, ce zeu, stăpîne, te face-atît de blînd ?
Cu drept cuvînt cîntată e faima ta prin lume.
Dar totuși adevărul întrece-al tău renume.
(cu duioșie, încet)
Ca să m'ajutri pe mine, pe tine te-ai trădat.

N'a fost de-ajuns că ura ta nu mi-ai arătat,
Că vreme 'ndelungată ai fost prea bun cu mine.
Fugind de dușmănie...

IPOLIT

Să vă urăsc eu? Bine,
Dar... orisicît de aspru cîțiva m'au zugrăvit,
Nici eu n'am fost pe lume de-o fiară zămislit.
Dar ce purtări haîne, ce ură, chiar străveche,
Nu s'ar topî în ochii tăi fără de pereche?
Puteam lupta c'un farmec așa ispititor?

ARICIA (în culmea fericirii)

Ce-aud?

IPOLIT (confuz)

M'a 'nvins cuvîntul în repedele-i sbor!...
Văd... simt că judecata își clatină puterea...
Fiindcă început-am, — de-acum să rup tăcerea!
Voiu merge pîn' la capăt și voiu desvălui
Tot ce-i ascuns în suflet și nu pot tăinuî!
În fața ta, ai astăzi un om de plîns, dar care
E pilda unei aspre mîndrii de neatîrnare!
Eu ce, dușman iubirii, ținut-am fruntea sus,
Batjocorind pe robul ce'n lanțul ei e dus,
Și-am plîns pe muritorii ce jertfe-i cad într'una,
— Voind doar de pe țărături s'admir pe mări furtuna, —
Acum, robît la rîndu-mi acelorași puteri,
Prin ce vîrtej departe sînt azi, de ce-am fost eri!
O clipă 'nvinse firea mea neprevăzătoare,
Și sufletu-mi — ne'nfrîntul! — de-acum stăpîn își are!
De șase luni mă chinui, mă sbucium rușinat,
În pieptu-mi port săgeata de care-s sfîșiat.
Mă lupt cu mine însu-mi, cu tine, în tot ceasul:
Te-apropii? fug de tine; pleci tu? îți caut pasul.
Mă urmărește umbra-ți în funduri de păduri,
Și'n noapte sau lumină, te văd, și mintea-mi furi!
Toate-mi vorbesc de tine, oricît eu m'ași ascunde,
Te-apropii nevăzută și mă robești, oriunde...
Ajuns-am sclav al luptei în care mă 'ndîrjesc
Pe mine să mă caut, — și nu mă mai găsesc!
(în lacrimi)

Nici car, nici arc, nici tolbă n'au farmec ca 'nainte !
De 'nvătătura veche, nici nu mi-aduc aminte.
Doar plînsul meu se pierde în codri solitari !
Uitatu-mi-au și glasul trîndavii mei fugari.
Dar poate... mărturia iubirii mele-aprinse
Îți arde-acum obrazii... roșești că te surprinse.
Un suflet ți se 'nchină nebun, vijelios,
— Ce straniu sclav, cînd lanțul e-atîta de frumos !
Dar darul meu, de-aceea, cu-atît mai scump să-ți fie,
Cu cît, vorbesc o limbă ce inima-mi n'o știe.
Nu izgoni iubirea ce-mi dibue 'n cuvînt,
Căci fără tine 'n viață, n'o cunoșteam nici cînd !

SCENA III.

IPOLIT, ARICIA, TERAMENE, ISMENA

TERAMENE

S'apropie regina — și este de mirare —
Te caută.

IPOLIT

Pe mine ?

TERAMENE

Nu știu ce gînduri are.
Aflînd că pleci, întrebă de te-am văzut. Ar vrea
Pînă nu pleci, să-ți spue din partea ei ceva.

IPOLIT

Ce pot să-i spun eu Fedrei? Ce-așteaptă dela mine ?

ARICIA

Nu-i poți respinge ruga... Ascult-o... se cuvine,
Deși știi foarte bine că te urăște... Chiar
Ruga unui dușman s'ascultă...

IPOLIT (Ariciei)

Așa dar

Te duci! Și nu știu încă nici azi, la despărțire,
De nu jicnesc un idol cu-adîncea mea iubire !
Și inima-mi, sărmana, ce'n mîna ta o las...

ARICIA (intrerupindu-l)

Nu, — du-te, — și îndemnul tău darnic, pas cu pas,
Urmează-l. Dă-mi Atena de vrei și-ți stă 'n putere :
Primesc din parte-ți darul, în schimb și eu ți-oi cere
(cu tristețe fericită)

Să nu uiți, că imperiul Atenei glorios
Din darurile tale, nu-i cel mai prețios...

SCENA IV.

IPOLIT, TERAMENE

IPOLIT

Sînt toate pregătite? Regina mi se pare
Vine. Să nu lipsească nimica la plecare.
Tu dă poruncă, semnul de ducă, — și-apoi vin
Și curmă-o convorbire la care nici nu țin.

SCENA V.

FEDRA, IPOLIT, OENONA

FEDRA (privire rătăcită de vinovată)

O, inimă! Privește-l. Cum bați 'naintea lui !
Am și uitat văzîndu-l, tot ce aveam să-i spui !

OENONA

Tu cugetă la fiul ce-l lași; să-l sprijinești !

FEDRA (lui Ipolit)

Adevărat e, doamne, că azi ne părăsești ?
Alături de durerea ta, plînge-a mea durere.
O mamă îngrijată de fiul ei, îți cere
Un sprijin, căci sărmanul, orfan de tată, — nu-i
Departe să rămînă și fără mama lui !
Au și'nceput dușmanii de-acum cu-amenințarea.
Doar tu le-ai sta 'mpotrivă: i-ai singur apărarea !
O remușcare însă mă tulbură; mă tem
Să nu-ți întorci privirea, cînd rugător te chem.
Nevrednica lui mamă, mă tem, să nu deștepte,
Să nu 'ndirjească ura miniei tale drepte.

IPOLIT

Așa 'njosit nu-s, doamnă... am moștenit alt sînge...

FEDRA

De m'ai urî de moarte, și eu tot nu m'asi plinge !...
Tu m'ai văzut pe vremuri doar, cum te-am prigonit.
Dar ce-mi zăcea 'n străfundul din suflet, — n'ai citit.
Da, vrăjmășiei tale eu bucuros m'am dat :
Pe-acelaș țărni cu mine aci, nu te-am răbdat !
Pe față sau în taină, — dușmani fără de ceartă, —
Ași fi voit oceanul, hotar să ne despartă !
Iar numele tău însu-ți, am dat la toți porunci,
Ca nimeni să-l rostească în fața mea, de-atunci !
Dar de mășori pedeapsa după injurii grele,
Și ura ți-ar fi numai oglinda urei mele,
— Mai vrednică de milă femee n'ai afla,
Și nici mai puțin demnă de dușmănia ta !

IPOLIT

Geloasă de copilu-i, o mamă-i drept să fie,
Și iartă rar pe fiul din altă căsnicie ;
Le știi acestea, doamnă: asemeni bănueli
Sînt rodul căsniciei a doua, — dar te'nșeli !
Oricare alta'n locu-ți tot falsă'n judecată
M'ar fi privit, — ba poate chiar mai neîndurată !

FEDRA

Nu, doamne, Cerul martor îl iau, că m'am ferit,
Să cad în rătăcirea ce p'altele-a orbit.
(insinuantă)
Mă tulbură, mă roade o grije mai adîncă...

IPOLIT

Nu este vremea, doamnă, să vă mai tulbur încă...
Dar poate soțul vostru din viață nu s'a stins,
Și cerul l-o re'ntoarce iar teafăr, neînvins.
Un zeu îl ocrotește: Neptun doar îl protege :
Surd, nu rămîne zeul la ruga unui rege.

FEDRA

Nu-i om, din țărniul morții să vie, cînd s'a dus !
Odată firul vieței lui, rupt, de soartă sus,
În van ruga-vei zeii 'napoi să ți-l trimită :

Nu scapă Acheronul avar, — prada 'nghițită !
(cu îndrăsneală)

Dar ce zic? Mort el nu e, cît timp tu tot respiri !
Îl văd... s'a smuls aevea din gol de 'nchipuiri,
Cu el vorbesc! Ah, mintea, o simt, se risipește...
(speriată, revenindu-și)

Nu eu, nu eu, o doamne, ci patima vorbește.

IPOLIT

Văd semnele minunii eternului amor :
Tezeu e mort, — și'n moarte e tot biruitor.
Trăește încă'n focul ce-ți arde 'n gînd, simțire.

FEDRA (inflăcărată de patimă și insinuantă)

Da, doamne, da, ard toată de-a lui Tezeu iubire.
Da, îl iubesc; nu însă cum cobori în iad,
Un ușuratic după năluci ce'n mreje-i cad,
Descins la zeul morții să-i pîngărească patul,
Ci credincios, — ci tînăr și mîndru; ne'nduratul
Fermecător, ce-atrage mii de vieți cu el :
La fel cu zeii noștri, cu chipul tău la fel.
Îți semăna în totul; da: mersul, ochii, glasul...
O nobilă sfială-i împurpura obrazul,
Cînd apărû pe valuri, în Creta, glorios,
Voinicul dēmn de visul fecioarei lui Minos !
Tu, ce făceai pe-atuncea? Cum, fără tine oare,
Alese pentru luptă pe toți voinicii 'n floare ?
De ce, prea tînăr încă, nu i-ai cerut, supus,
Să urci și tu pe vasul ce'n Creta l-a adus ?
Ai fi ucis tu monstrul cretan, prin iscusință,
Cu toată 'ntortocherea din vasta-i locuință :
Și spre-a ieși cu bine din răsucite căi,
Din mîna sorei mele, primeai tu firu 'ntăi !
Dar ce zic? Mai grăbită, eu i-ași fi luat 'nainte ;
Mi-ar fi șoptit iubirea istețe 'nvățăminte,
Și dela mine, doamne, puteai să 'nveți tu ieri,
Să eși din labirintul cu vaste 'ntortocheri ;
Ce grije-aveam de chipul scump, drag vieții mele !
Nu te lăsam eu numai c'un fir, în ceasuri grele !
Ci înfruntînd primejdia, ce doru-ți căuta
Eu ași fi mers ca scutul, mereu 'nainte ta !

Și-ași fi rămas alături de tine 'nlănțuită,
În labirint, sub bolte, pierdută, sau găsită.

I P O L I T

O! Zei! ce-aud! Dar, doamnă, cum... nu știi cine-s eu?
Tezeu ți-e soț! Uitat-ai că el e tatăl meu?

FEDRA (aiurită de patimă)

Și ce te face-anume să crezi că-s uitătoare?
Nu port eu însumi grije de gloria mea oare?

I P O L I T (nepricepînd aluzia)

Îți cer iertare, doamnă, mărturisesc, roșind,
...Am fost nedrept! cuvîntu-ți nevinovat fiind...
Mă duc, rușinea-mi este atîta de adîncă...

F E D R A

O! Crudule! Ți-am spus-o și poate prea mult încă!
Mărturisit-am totul de-ajuns să mă 'nțelegi...
Cunoaște dar ce-i Fedra și-a sale fărdelegi:
Mi-ești drag, — să nu-ți închipui că dacă mă'nchin ție,
Mi-e conștiința 'n pace și'n nevinovăție,
Nici că din nebunia ce mintea mi-a cuprins
Cu voia mea, otrava-i în sînge mi-am aprins.
Nenorocită pradă a chinului ceresc,
Nu te 'ngrozești de mine cum însă-mi mă 'ngrozesc!
Iau martor zeii-aceștia ce'n sbuciumatu-mi sîn
Turnatu-mi-au un sînge de flacără păgîn;
Ei ce-și făcură parcă o slavă chinuitoare,
Să ispitească-o biată plăpîndă muritoare!
Dar amintește-ți însuți trecutul chinuit:
N'a fost de-ajuns, din cale-ți să fug; — te-am izgonit!
Am vrut să-ți par odioasă, să 'nfrunt chiar omenia,
Ca să-ți rezist mai bine ți-am îndîrjit mînia.
Dar svîrcolirea luptei la ce mi-a folosit?
Tu m'ai urît mai tare, — mai mult eu te-am iubit!
Pe chipul tău, mîhnirea se cobora divină;
Fu ofîeam ca'n focul ce seacă o tulpină.
Ar fi de-ajuns în ochi-mi tu singur să citești
Dacă te'nduri o clipă spre mine să privești.
Ce zic? mărturisirea atît de umilită,

Atît de rușinată, — crezi tu c'a fost voită ?
Nu! grija de copilul ce nu-l puteam trăda
M'aduse să te 'nduplec să-l scapi de uia ta.
Dar ce voinți nu-s slabe cînd bîntue furtuna ?
Vai, nu de el, de tine vorbitu-ți-am într'una !
Răsbună-te, răsbună amorul odios,
Fii vrednic de eroul atît de glorios,
Scapi lumea spăimîntată de-o iazmă ce-o 'ngrozește.
A lui Tezeu soție, — pe Ipolit iubește !
— Nu, nu; asemeni monstru vezi, trebui doborît ;
Ia-mi inima drept țintă, izbește hotărît,
O simt nerăbdătoare cum cere ispășirea,
Spre brațul tău se 'ndreaptă, așteaptă izbăvirea !
Lovește! Sau de-ți pare nedemnă de, zdrobit
Și ura ta-mi respinge un chin de mult dorit,
De nu voești ca mîna s'o spurci în caldu-mi sînge,
Dă-mi spada ta, — mînerul în locul tău l'oi strînge ;
Dă-mi spada...

OENONA

Doamnă, ce faci? O zei îndurători !
Ascunde-te, s'aude un pas — sînt trecători...
Ferește-te, — ocară mulțimii e urîță.

SCENA VI.

IPOLIT, TERAMENE.

TERAMENE

E. Fedra care fuge, — sau e mai mult țîrită ?
De ce ești tu, stăpîne, atît de abătut ?
Nici spadă n'ai, obrazul ți-e palid... ce-ai făcut ?
Ce-i ?

IPOLIT

Să fugim, și grabnic! E groaznic! De rușine
Mi-e spaimă, mă cutremur eu însumi chiar de mine !
Fedra... dar nu, e-o taină adîncă, de mormînt...
Pui strajă gurei mele, — un giulgiu veșnic sînt.

TERAMENE

De vrei să pleci, — catargul de ducă este gata.
Dar, — prea firziu; Atena își spuse judecata.

Căci sfatul tuturoră acuma s'a rostît,
Iar fratele tău vitreg și Fedra-au izbutit !

IPOLIT

Fedra ?

TERAMENE

Acum un crainic sosî cu ceasul serîi
Dela Atena, dîndu-i și frînele puterii :
Copilul ei, e rege.

IPOLIT (cu amară ironie)

Zei mari! Și voi o știți !
Virtutea ei, se vede, astfel o răsplățiți !

TERAMENE

Dar totuș sînt și svonuri că regele e'n viață
Și că'n Epir sînt oameni ce l-au privit în față.
Eu care-am fost să-l caut pe-acolo, pînă eri...

IPOLIT

Ba nu; să ținem seama de orișice păreri...
De unde-a pornit svonul? Vezi, află, dela cine ?
De nu face ca drumul să-l întrerupem, — bine,
Plecăm, — și să se 'ntimple orice s'ar întimpla,
Vom pune sceptru 'n mina ce-l poate sus purta.

— FINELE ACTULUI AL DOILEA —

ACTUL III

ACTUL III.

SCENA I.

FEDRA, OENONA.

FEDRA

Ah! nu primesc o cinste ce nu mi-se cuvine :
Vrei tu să fiu ca spinul în ochii lor? Dar bine
Cu ce mai vrei să mîngîi un suflet pustiit ?
Ascunde-mă mai bine, căci prea mult am vorbit.
S'a revărsat afară tot sbuciumul durerii
Și-am spus tot, ce de-apururi era menit tăcerii.
Cum m'asculta, o ceruri! Prin cîte ocoliri,
Nepăsător, răspunse l-a mele destăinuiiri.
Cum ar fi vrut să fugă! Ce umilire 'n mine
Cînd i-am văzut obrajii roșindu-i de rușine !
De ce m'ai scos din calea la care vream s'ajung ?
Vai, cînd am vrut cu spada lui, pieptul să-mi străpung,
Pălit-a el de milă? Mi-a smuls din mîină ferul ?
A fost de-ajuns o clipă că i-am atins mînerul,
Ca'n ochii cruzi, oțelul să-i pară blestemat,
Și cine l-o atinge să fie profanat.

OENONA

Astfel cu gîndul nûmai la chinurile tale, —
În loc s'o stingi, tu însă-ți hrănești adînce jale.
N'ar fi mai bine, — mîndru vlăstar al lui Minos —
Tu liniștea să-ți sprijini pe-un gînd mai luminos ?
Și nerecunoștința unui fugar, să-ți fie
Prilej să iai în mîină, a statului domnie ?

FEDRA

Eu să domnesc? Eu, țara s'o știu sub legea mea,
Cînd mintea-mi nu e'n stare pe mine-a mă 'nfrîna ?

Cînd nu mai sînt stăpîină pe simţurile mele
Şi-abia respir sub jugul de patime rebele,
Cînd simt cum mor ?

OENONA

Dar... pleacă!

FEDRA

Ah! nu-l pot părăsi!

OENONA (cu insistenţă)

L-ai izgonit, — şi-acuma ţi-e greu a-l ocoli ?

FEDRA

E prea tîrziu! El ştie simţirile-mi smintite,
Hotarele virtuţii severe, sînt sărite.
Mi-am spovedit păcatul aceluia ce m'a 'nvins,
Dar făr' să vreau vicleana nădejde m'a cuprins :
Tu însu-ţi rechemîndu-mi puteri şovăitoare
Cînd viaţa mea, pe buze, sta gata ca să sboare,
Prin sfaturi dulci, ştiut-ai din nou a mă trezi
Şi m'ai făcut a crede că l-aşi putea iubi !

OENONA

Nu ştiu de-s vinovată sau nu, de-a ta durere,
Dar să te văd scăpată, — ce nu mi-ar sta 'n putere ?
Dacă jicnirea însă cînd-va te-a înăsprit,
Poţi tu uita dispreţul cu care te-a rănit ?
Cu ce ochi cruzi, sub dîrja-i privire ne'ndurată,
El te lăsa aproape să-i cazi îngenunchiată...
In surda lui mîndrie părea sculptat în stei...
Cît aşi fi vrut atuncea să-l vezi cu ochii mei !

FEDRA (cu o speranţă ascunsă)

El poate-şi va înfrînge mîndria jicnitoare !
A fost crescut în codri, asprimea lor o are.
Prin legea unei creşteri severe, s'a 'mpietrit,
O vorbă de iubire el n'a mai auzit.
Ori poate că uimirea i-a îngheţat cuvîntul,
Şi strigătele mele i-au speriat avîntul.

OENONA

Să nu uii că un pîntec barbar l-a zămislit.

FEDRA

Cu toate c'a fost Scytă, barbara a iubit.

OENONA

Dar pentru el femeea e-o dușmană fatală.

FEDRA (cu o veselie abia stăpînită)

Atunci, cu-atît mai bine, — n'am teamă de-o rivală !

...Ah! sfaturile tale nu vin la vremea lor.

Oenona, eu vreau sprijin, nu vreau judecător.

Răspunde el iubirii c'o inimă 'mpietrită ?...

Vezi, află, prin ce mijloc și-o lasă cucerită ?

Ispitele domniei păreau că l-au ajuns.

I-ar fi plăcut Atena... De-altfel, nu s'a ascuns.

Căci prora-i sta întoarsă spre-a Atticei pămînturi,

Și pînza pe catarguri tot flutura la vînturi !

Vezi, caută din parte-mi pe-acest ambițios,

Și fă-i să 'ntrezească un sceptru glorios,

Să-și pue chiar pe frunte cu cinste diadema,

Eu nu-i cer decît voia să-i prind eu însămi stema.

Să-i trecem dar o cîrmă ce nu pot s'o primesc.

Va învăța pe fiu-meu cum principii domnesc,

Și poate-o să voiască să-i ție loc de tată,

Sub paza lui, cu fiul și muma-i apărată.

Tu cearcă să-l îndupleci prin orișice mijloc,

Cuvîntul tău mai lesne spre el își face loc.

Dar roagă-l, plîngi și spune-i că Fedra stînsă, moare...

Nu șovăi, fă-ți vocea oricît de rugătoare,

Voiu recunoaște totul: nu sper decît în tine,

Pleacă: ți-aștept răspunsul, să hotărăsc cu mine.

SCENA II.

FEDRA

O tu, ce-mi știi rușinea în care-s prăbușită,

Ne'ndurătoare Venus, — vai, cît sînt de orbită !

Cruzimea ta 'mpotrivă-mi la margini a ajuns.

Tu birui! Nu-i săgeată să nu mă fi pătruns.

O! crudo! Dacă-ți trebui o nouă strălucire
Isbește într'un dușman ce-ți face 'mpotrivre,
Căci Ipolit îți fuge, te 'nfruntă și, barbar,
Nu și-a plecat genuchii nici cînd l'al tău altar !
Numele tău jignește mîndria lui nebună.
Sîntem deopotrivă lovite împreună.
Răsbună-te, Zeită! (Oenonei) Te 'ntorci așa de iute ?
Nu vrea să te asculte? Atuncia tot pierdut e !

SCENA III.

FEDRA, OENONA.

OENONA

Zi-i dragostei adio, și 'năbuș'o să moară,
Rechiamă-ți iar virtutea din vremi de-odinioară !
Căci regele pe care-l credeam cu toți că-i mort, —
Tezeu, — s'a întors, stăpîno, a și sosit în port...
Poporul năvălește din mii de părți să-l vadă.
Eșiam în urmărire-a lui Ipolit, — și'n stradă,
Un huet! Tot văzduhul de strigăte-i străpuns.

FEDRA (aiurită, privind în gol)

Bărbatul meu trăește, Oenona? E de-ajuns !
Mărturisind iubirea, l-am înjosit. Trăește !
Nu vreau să știu nimica: mai mult nu-mi trebuiește.
Te-am prevestit, — tu n'ai vrut! Și 'ntr'al căinții ceas,
Tot lacrimile tale în cumpănă au tras.
Ași fi murit chiar astăzi cu cinste îngropată,
Dar ți-am urmat povața și mor desonorată !

OENONA

Să mori ?

FEDRA

Zei ai dreptății! Ce faptă-am săvîrșit ?
El va veni aicea cu fiul lui iubit,
Și sta-vom față'n față: el martor, eu păcatul,
Pîndind cu ce 'ndrăsneală îmi voiu privi bărbatul ?
— Cu ochii plini de lacrimi pe care le-a jicnit,
Cu inima 'n suspinul ce nu l-a 'mpărtășit !
Crezi tu că'n gelozia-i de cinstea unui tată

Va tăinuî iubirea ce-i port, învăpăiată ?
Trădarea mea, s'o tacă părintelui cumva ?
Va stăpîni el groaza ce-o simte 'n fața mea ?
El ar tăcea zadarnic. Imi știu eu perfidia ;
Eu nu-s femeea care sfidează cu trufia,
Femeea care 'n crimă respiră liniștit,
Și poartă sus o frunte ce veșnic n'a roșit !
Îmi amintesc de toate nebunele revolte,
Și parc'aceste ziduri ce tac, aceste bolte.
Așteaptă să răsune de-al soțului meu pas,
Ca să-mi arunce crima cu toate într'un glas ;
Mai bine moartă ! Moartea, de chinuri mă desleagă !
— Să fie-atît de groasnic cînd singele se 'ncheagă ?
Pe cei ce sufăr, — moartea, nu-i sperie. Mă tem
De numele meu numai, să nu-l las ca blestem,
Copiilor rămîne o tristă moștenire !
Sînt mîndri că din Joe descind prin înrudire,
Dar orișicît de nobil un singe-ar străluci
Nelegiuirea mumei îl poate înjosi.
Și tremur, ca o vorbă vai, prea adevărată,
Să nu le-aducă-aminte de mama vinovată !
Mă tem, că sub povara păcatului meu spus,
Nu va 'ndrăsnî niciunul să-și ție fruntea sus !

OENONA

Nu 'ncape îndoială, îi plîng de ce-i așteaptă.
Nici n'ai avut vreodată o temere mai dreaptă.
Dar pentru ce i-ai pune l'asemenea 'nfruntări ?
De ce chiar tu 'mpotrivă ți-ai ridica muștrări ?
De mori, oricine-ar zice că Fedra vinovată
A căutat să fugă de soțul ei, și iată
Că tu murind tăcută, — mai lesne, Ipolit
Va fi crezut, din felul cum tu vei fi perit.
Și ce-ași putea eu spune aceluî ce te-acuză ?
Mi-ar amuți, stăpînă, orice cuvînt pe buză.
Biruitoarul mîndru la toți va povesti
Cum Fedra 'n rătăcirea-i, cercă a-l ispiti.
Ah, — mai curînd un trăznet mă spulbere 'n țărînă...
Dar... nu te mai ascunde... îl mai iubesti, stăpînă ?
Il mai privești tu astăzi ca eri, cu-acelaș dor ?

FEDRA

Oenona, ca ca pe-un monstru îl văd; e 'ngrozitor !

OENONA

De ce să-i lași atuncia o biruință 'ntreagă ?
Ti-e frică? Osîndește-l tu cea dintii, — și neagă
O crimă ce ți-o poate svîrlî în seama ta !
Să te desmintă? Cine? Tot pare-a-l acuza :
Și spada-i prin minune în mîna ta uitată,
Mîhnirea ta de astăzi, și jalea-ți d'altădată,
Și vechea-ți stăruință de-a ține în exil,
Departa unul de-altul pe tatăl de copil....

FEDRA

Să ponegresc, să 'năbuș eu, nevinovăția ?

OENONA

Nu-ți cer decît tăcerea, — tu lasă-mi dibăcia.
Și eu ca tine tremur, mă 'ncearcă remușcări,
Dar ași sfrunta mai bine a morții-amenințări ;
Și pentru că te-ași pierde de-ași merge p'altă cale,
Nimic n'am scump pe lume, ca prețul vieții tale,
Am să vorbesc! Prin sfatul ce i-l voiu da, Tezeu
Mîhnit o să-și răzbune gonînd pe fiul său.
— Un tată cînd lovește, e tată, — orice-ar face, —
Și o pedeapsă slabă i-ajunge să-l împace.
Dar chiar vîrsînd un sînge ce culpeș nu-i deloc,
Mai stai la îndoială cînd cinstea ți-e în joc ?
Căci vaza e prea scumpă s'o lași amenințată,
Și orice-ar fi, se cade s'o cruți neîntinată.
Iar ca s'o mîntui, doamnă, nimic nu-i în zadar :
Jertfește-i totul, totul, — pîn' și virtutea chiar !...
(Arătîndu-i pe rege)
Ia seama, Tezeu vine.

FEDRA

Ah! văd pe Ipolit !

E pierderea mea scrisă în ochiul lui cumplit !
Fă orice vrei din mine, în voia ta mă las.
Cum sînt..., fără de tine nu pot urnî un pas....

SCENA IV.

TEZEU, FEDRA, IPOLIT, OENONA, TERAMENE.

TEZEU

Îmi rîde soarta, Doamnă, și nu se 'mpotrivește,
În brațele-mi deschise, vin !

FEDRA

Rege, te oprește !

Nu-ți profana elanuri atît de juste eri,
Eu nu mai merit astăzi duiioase 'mbrățișeri.
Ai fost jicnit. O soartă m'a prigonit cu ciudă :
În lipsa ta, cu mine a fost amar de crudă !
Nevrednică să-ți placă, — oh, nu te-apropia !
Pe veci s'ascunde Fedra acum din fața ta.

SCENA V.

TEZEU, IPOLIT, TERAMENE.

TEZEU

Dar ce-i primirea asta? Îmi pare cam ciudată,
Copile...

IPOLIT

Fedra numai, ți-ar lămuri-o, tată.
Ci dac'o rugă 'n lacrimi te poate 'nduioșa,
Dă-mi voe, dragă tată, să fug din calea sa !
Îngădue ca fiul departe 'n veci să fie
De țara locuită de scumpa ta soție.

TEZEU (cu drag)

Mă părăsești, copile ?

IPOLIT

N'am căutat-o eu,
Ci ea veni adusă aicea de Tezeu.
Prin voia ta stăpîne ținuși să-mi lași în seamă
Plecînd, — pe Aricia și vitrega mea mamă.
Ba mi le-ai dat și'n grije, spunînd le vei veghea !
Ce rost de-acum mai are aci viața mea ?

Destul, prin codri numai, junetea mea trîndavă,
Cu fiarele-și încearcă a brațelor ispravă.
E timp, fugînd de-o tihnă nevrednică, să 'nsemn
Săgețile c'un sînge dintr'un vrăjmaș mai demn !
Tu nu erai de vîrsta mea încă, și prin țară
Ce monștri nu sdrobiseși! — Tiranii 'ngenuchiară
Muindu-și cerbicia sub brațul tău greoi.
Ai pedepsit trufașii cu cel mai crunt război.
Piraților pe mare le-ai spulberat o oaste,
— Puteau corăbierii, opri 'nsfirșit pe coaste !
De-al arcului tău vuet chiar Hercul mulțumit,
Se odihnea de muncă, pe ține bizuit.
Și eu, vlăstar din tine viteazul, — îmi dau seama —
Nu calc măcar pe urma care-a lăsat-o mama !
Îngăduie-mă, tată, să fac și eu ceva.
Sau dacă vreun monstru ți-a fost scăpat cîndva,
Dă-mi voe la picioare-ți, să ți-l jertfesc 'nainte,
Iar de-o: muri, — de moartea mea să se ție minte !
Voiu veșnicî o viață îndeplinind un rost
Și lumea să cunoască și fiul tău ce-a fost !

TEZEU (neliniștit, privind în juru-i)

Ce vād? Ce spaimă pare s'a 'mprăștiat în casă,
Că toți ai mei, fug groasnic de mine, și mă lasă ?
Mă 'ntorc temut, se vede, și prea puțin dorit ?
Atunci din închisoare, o zei, de ce-am eșit ?
Aveam doar un prieten — cam svăpăiat din fire :
Simțînd pentru regina Epirului, iubire,
Vru s'o răpească. N'am vrut, — dar l-am slujit apoi,
Mîhnit; — mînia soartei ne-orbî pe amîndoi.
Nici scut n'aveam, nici arme, cînd m'a surprins tiranul.
Văzui pe Pirithous în fața mea, sărmanul,
Cum l-asvîrli barbarul la monștri flămînzîți
Pe care-i hrănea zilnic cu bieți nenorociți !
Pe mine, într'o ocnă adîncă și pustie
Mă 'nchise, nu departe de-a morților domnie.
A șasea lună, zeii abia s'au îmblînzit.
Lăasai prin viclesugul meu, paznicu-adormit.
Și ca să curăț lumea de-o iazmă rea, cumplită,
La monștrii lui, pe rege-l zvîrlii ca să-l inghită.

Și-acum, cu doru'n suflet, cînd trec al casei prag,
Spre tot ceiaze zeii mi-au dat mai scump, mai drag,
Cînd inima mea însăși s'a regăsit pe sine,
Și ochii-mi vor să soarbă priviri mai dulci, senine,
— N'am drept întîmpinare decît înfiorări,
Toți fug, și-acopăr fața, cînd eu cer desmierdări !
Așa-s cuprins de spaima ce'n jurul meu împrăști,
Incît doresc Epirul cu oca-i din prăpăstii !
Vorbește! Fedra spune că eu ași fi trădat.
De cine, cînd și ce fel? De ce nu-s răsunat ?
Au Grecia slujită de mine, cu iubire,
Nemernicului cela mai dă adăpostire ?
Dar nu-mi răspunzi nimica! Cum, fiul meu la fel
Cu dușmanii mei proprii, s'a înțeles și el ?
Prea multă îndoială m'apasă... Vinovatul
Va trebui să iasă din umbră cu păcatul
...Să merg pe Fedra, de ce s'a turburat ?

SCENA VI.

IPOLIT, TERAMENE.

IPOLIT

Ce se ascunde 'n vorba-i? De teamă-s înghețat...
Au Fedra, veșnic prada miniei și-aiurării,
Mărturisi-va totul lăsîndu-se pierzării ?
O, zei! Sărmanul rege! Ce crud blestem de sus,
Pe casa lui! — Și toate, iubirea le-a adus !
Chiar eu, plin de-o iubire ce el n'o 'ngădueste,
Cum m'a lăsat în vremuri, și azi, cum mă găsește !
Presimțiminte negre s'adună pic cu pic...

(scuturîndu-se de presimțirile-i negre)

Dar nevinovăției nu-i frică de nimic.

— Să 'ncerc să văd aiurea, prin ce îndeminare,
In tatăl meu putea-voiu trezi o 'nduioșare.
Iubirea mea, — el poate s'o tulbure de-o vrea,
S'o sdruncine nu însă, — căci e'n tăria mea !

ACTUL IV

ACTUL IV.

SCENA I.

TEZEU, OENONA.

TEZEU

Trufașul, trădătorul! S'a pomenit vre-odată,
Mai groaznică necinste svîrlită unui tată ?
Destin! Cu ce asprime mă biciui pe pămînt !
Nu știu nici unde pașii mă duc, nici unde sînt.
O! duioșii de tată! Cum sînteți răsplătiți !
— Ce înjghebări semețe, ce gînduri prihănite !
Ca să-și ajungă ținta hidoasei lui iubiri,
A mers cutezătorul pînă la siluiri !
Recunoscut-am spada ce i-a slujit unealtă !
Și eu, i-o dăruisem doar pentru-o faptă 'naltă !
Rudenă de șînge... nici ea nu l-a oprit,
Iar Fedra sta la gînduri de trebui pedepsit.
Tăcea, — în bunătatea-i, — vroind să-l ocrotească !

OENONA

Ba ea vroia pe tatăl de chinuri să-l scutească.
— Încremenit de fapta unui eșit din minți,
Ce o privea cu ochii nebunelor dorinți,
Fedra murea: o mîină de ucigaș, haină,
Se pregătea să-i stingă viața fără vină.
Văzui o ridicare de braț, — și-am alergat :
Să ți-o păstrez iubirei doar mie mi-a fost dat !
Am plîns deopotrivă de-a amîndoror jale,
Și-am fost fără de voe tîlmaciu durerii sale.

TEZEU

Cînd l-am văzut, — perfidul pe loc a'ngălbenit !
Alătura de mine de teamă-a tresărit.
M'am și mirat, ca tată, de recea lui primire.
Sărutu-i mi-așternuse un frig peste simțire.
(Se întoarce spre Oenona cercetător:)

— Și dragostea-i urită de care-i mistuit,
De cînd era 'n Atena s'a fost destăinuit?

OENONA

Îți amintești necazul reginei? Ea știa
Ce foc îl prihănește, — de-aceia îl ură.

TEZEU

Și patima'n Trezena i s'a trezit din nou?

OENONA

Din cele petrecute v'am dat un slab ecou.
Ar fi să las regina prea singură'n durere, —
Iertați-mă..., un reazăm mă duc să-i dau..., mă cere.

SCENA II.

TEZEU, IPOLIT.

TEZEU

Ah! iată-l, zei puternici. Ce nobil chip, ce mers!
Ce ochiu ar crede oare că sufletu-i pervers?
Cum poate, pe o frunte de adulter mînjită,
Să scîntee pecetea virtuței strălucită?
De ce nu puse soarta din naștere, un semn,
Pe chipul care-ascunde și sufletul nedemn!

IPOLIT (respectuos și cald)

Pot ști și eu, stăpîne, ce ne'nțeală ceată
A 'ntunecat privirea și-augusta voastră față?
Nu poți și mie, taina să mi-o încredințezi?

TEZEU

Viclene! Înainte-mi să vii, mai și cutezi?
O! scorpie scăpată de-a trăznetelor bice,
Pirat din ceata celor ce i-am stîrpit aice.
Cum, — după ce pornirea unui amor pătat,
Te-a 'mpins nebun, spre însuși al tatălui tău pat,
Cum îndrăznești ca fruntea să mi-o arăți și mie
În locul, martor încă, de oarba-ți mișelie!

Și nu te duci să cauți, aiuri un colț pierdut,
Pe unde al meu nume e încă neștiut ?
Fugi! piei din ochii-mi; pleacă, să nu te-ajungă ura,
Nu aștepta mînia-mi să'ntreacă și măsura.
Destul mi-a fost rușinea de neînchipuit,
De-a fi adus pe lume un fiu nelegiuit.
Nu, — nu mai vreau ca brațul ce-a smuls veciei lauri
Să mai strivească șerpii, cînd am ucis balauri !
Fugi, zic, și dacă nu vrei, înfuriat cum sînt,
Să te arunc alături de monștrii ce-am înfrînt,
la seama, nici odată luminătorul soare
Să nu te mai găsească pe-a Greciei ogóare !
Fugi repede, nici ochii 'napoi nu-i înturna,
Și curăță-mi regatul de 'nfățîșarea ta.
— Neptun! dacă vreodată slujînd cu vitejie,
Stîrpiru-ți-am pirății din larga 'mpărăție.
Adu-ți aminte prețul ce mi-ai făgăduit :
Să-mi împlinești la vreme întîiul vis dorit !
În peștera din tartar, înfășurat de miazme,
Nu ți-am cerut un reazăm luptîndu-mă cu iazme ;
Setos d'un sprijin mare ce l-așteptam de sus,
Voiam să-l cer în clipa cum două 'n viață nu-s !
Acum sosit-a vremea! Răzbună pe un tată.
Al tău e trădătorul, ia-l, sfîșie-l îndată.
Înăbușe-i în sînge sfruntatele-î dorinți,
Deslănțue-ți furtuna l'a mele rugămînți !

IPOLIT

Cum, eu incestuosul și Fedra chiar o spune ?
Dar e grozav! oh, spaima..., durerea mă răpune !
Ce trăznete nedrepte pe creștetu-mi s'au strîns !
Cuvîntul mă sugrumă și glasul mi s'a stîns...

TEZEU

Credeai că prin tăcere și prin bunăvoință
O să-mi ascundă Fedra, spurcata ta dorință ?
Dar ai uitat din fugă și spada lingă ea :
Aceasta-i o dovadă; s'o 'nlături n'ei putea...

IPOLIT

Minciuni sfruntate, tată! Ah! ași avea cuvînt

Să las ca adevărul să fluture la vînt !
Dar... nu voiu spune taina ce prea te-atinge-aproape.
Îngăduie-mi respectul tăcerii s'o îngroape.
La ce s'adaug chinuri la chinuri fără rost ?
Tu cercetează-mi viața: vezi cine sînt, ce-am fost..
O crimă face punte spre-o crimă și mai mare,
Iar cine peste șanțul virtuții simple, sare,
Și drepturile sfînte le poate sugruma !
Ca și virtutea, crima își are scara sa,
Și nimeni nu văzut-a nevinovatu'n stare
S'alunece de-odată prin salt, — spre desfrînare.
O zi n'ajunge, tată, ca dintr'un om cinstit,
Un ucigaș să facă ș'un om nelegiuit !
Lăptat la sînul unei femei fără păcate,
N'am desmințit un sînge ce'n inima mea bate.
Piteu, cinstitul dascăl din dreptii muritori
M'a sfătuit și'n școală, și-aiurea deseori.
Nu-mi zugrăvesc eu chipul cu 'mpodobiri deșarte,
Dar dacă de virtute avui în viață parte,
Stăpîne, strălucit-am în lume doar cu-atît :
Cu ura-acelor crime de care sînt pîrit.
Aceasta mi-e podoaba și Grecia mă știe,
Eu am împins virtutea pîn' la sălbăticie !
Toți știu cu ce mîndrie durerile-mi ascund,
Și ziua nu-i mai albă c'al vieții mele fund !

În patimi înjosite un Ipolit să cadă ?

TEZEU

Dar chiar acest orgoliu e mai mult o dovadă !
Tu ți-ai hrănit trufia din prihănit izvor :
Doreai pe Fedra numai 'naintea tuturor.
Spre orișicare alta nu te 'ndemna iubirea
În flacăra curată să-ți mistue simțirea.

IPOLIT

Nu, — inima mea, tată, zadarnic aș minți,
De-o dragoste curată nu s'a știut feri.
Mărturisesc și-atîta e singura mea vină
Că făr' a-ți cere voe, iubesc pe o streină !

În mîna Ariciei destinul meu e prins,
Fecioara lui Pallante pe fiul tău l-a 'nvins.
E idolul vieții-mi, — și nesupusă ție
Mi-e inima, — dar altă iubire nu mai știe.

TEZEU (furiOS)

Tu o iubești? (Potolindu-se) Nu! cauți cu vicleșug, văd eu
Printr'un păcat s'acoperi un altul și mai greu.

IPOLIT

De șase luni mi-e dragă, și-o ocolesc, stăpîne...
Veneam să-ți spun și'n urmă să văd, ce-mi mai rămîne?
Din oarba-ți rătăcire, au nu-i chip să te scot?
Ce rugă, ce dovadă să te convingă pot?
Atunci, — pămîntul, cerul, și tot ce e'n natură...

TEZEU (tăindu-i vorba)

În veci nelegiuții, cînd mint, atunci se jură.
Oprește-te, scutește-mi cuvinte de prisos,
De n'ai în cinstea-ți falsă un reazăm mai frumos...

IPOLIT

Crezi cinstea mea minciună, — dar în singurătate
Și'n inima ei, — Fedra îmi dă mai mult dreptate.

TEZEU

Sfruntarea ta îmi urcă tot sîngele 'n obraz.

IPOLIT

Cît timp și unde 'ncepe surghiunul meu de azi?

TEZEU

De stîlpîi lui Alcide de-ai trece, — peste ape,
Și tot m'ași crede încă de tine prea aproape!

IPOLIT

Împovărat de crima ce mie-mi bănuiești,
Au cine mă va plînge, cînd tu mă părăsești?

TEZEU

Hei! Caută-ți tovarăși ce-ți seamănă cu firea,

Ce prea măresc incestul, slăvesc nelegiuirea,
Sînt trădători pe lume, destui, fără-de-legi
Să te primească 'n brațe: cu dinșii te 'nțelegi!

IPOLIT

Incestul și-adulterul! Nu iau cuvîntu 'n samă,
Nu zic nimic. Dar Fedra, născută-i dintr'o mamă
Al cărui sînge putred, de mult, tîri din greu,
Rușini, păcate, crime.. (cu demnitate) cum nu sint într'al meu!

TEZEU

Cum? Furia ta pînă acolo se răsfață?
De cea din urmă oară îți spun: să-mi piei din față.
Fugi, n'aștepta o clipă, nevrednic vînzător,
Revolta-mi să te-alunge din fața tuturor.

SCENA III.

TEZEU

Sărmane! Mergi spre moarte, și-acum e-abia 'nceputul!
Căci mi-a jurat pe Stigiu, Neptun, de zei temutul,
Și jurămîntul sacru el și-l va 'ndeplinî:
Un zeu te urmărește și nu-l poți birui!
Cît te iubeam! Simt, uite, deși mînjit de-ocară —
Că pentru tine, trupu-mi de grije se 'nfioară.
Călău al vieții tale, tu m'ai silit să-ți fiu!
Priviți, Zei drepți, durerea ce vrea să mă sugrume..
Un fiu așa de culpeș, cum zămislii pe lume?

SCENA IV.

TEZEU, FEDRA.

FEDRA

Mă iartă, rege, — frica la tine m'a adus.
Căci glasul tău puternic l-am auzit de sus.
Mă tem, amenințarea să nu se 'ndeplinească.
De-i timp scutește-ți neamul de furia cerească.
E propriul tău sînge, cutez să-ți spun, fii blind
Și scapă-mă de spaimă, să nu-l aud strigînd.

Nu, nu vreau remuşcarea să-l văd mereu 'nainte,
Să-l ştiu jertfit prin mine, de chiar al lui părinte !

TEZEU

În singele meu, braţul eu nu l'am împlintat ;
Dar trădătorul, doamnă, de moarte nu-i scăpat.
Prin braţul nemuririi pedeapsa-i va fi dată ;
Neptun mi-o datoreşte; prin el ești răzbunată.

FEDRA

Neptun ți-o datoreşte! Cum? gândul tău cumplit...

TEZEU

Ai poate bănuiala că nu va fi 'mplinit ?
Cu ruga mea alături uneşte-ți rugăciunea ;
Arată-mi-l mai bine în toată urîciunea,
Aprinde-mi tu curajul prea mult în frîu ținut.
A! vicleşugu-i încă tu nu i-ai cunoscut !
Pe capul tău descarcă el blestemele toate,
Zicînd c'a tale vorbe ar fi minciuni sfruntate,
Că numai Ariciei credința i-a 'nchinat.
Pe ea doar o iubeşte !

FEDRA (surprinsă)

Cum, rege ?

TEZEU

Mi-a jurat :

Dar vicleşugul n'are vr'un crezămînt la mine.
Nădăjduesc că Zeul cuvîntul și-l va ține.
Mă duc, și chiar acuma, la trepte de altar
Îl rog să-mi îplinească blestemul funerar.

SCENA V.

FEDRA (face cițiva pași după dînsul, apoi se oprește)

S'a dus! Ce veste nouă auzul mi-i lovește ?
Ce foc murînd în mine, din nou îl răscolește ?
Veneam să-i scap copilul, în goană tremurînd,
Și-un trăznet îmi despică în două bunul gînd !

Smucindu-mă din brațul Oenonei, spăimîntată,
Am vrut s'ascult de glasul căinței, — și-acum iată !
Mai știu eu pînă unde muștrarea m'ar fi dus ?
O 'nvinuire, sigur, chiar eu mi-ași fi adus ;
Și poate dacă vocea de groază sugrumată
Nu mi-ar fi fost, oh! crima-mi era acum aflată !
Nu simte pentru mine nimica Ipolit ?
Și sufletu-i, credința, rivala-a cucerit ?
Cînd mi-am văzut credința cum crudul mi-o înfruntă
Cu ochii-atît de aspri și fruntea-atît de cruntă,
Credeam că, surd de-apururi l'al dragostelor glas,
Cu orișice femei la fel să fi rămas.
Dar, una dintre toate i-a 'ngenuchiat trufia
Și ochii-aceia — cruzii — vrăjiți sînt de-Aricia !
El poate are-un suflet ușor de-ademenit
Și-s singura ființă ce el n'ar fi iubit !
Și eu să-i port de grije? Să-l apăr? Să-i dau tromul ?

SCENA VI.

FEDRA, OENONA.

FEDRA

Oenona, știi tu oare ce știri ne-aduse svonul ?

OENONA

Nu știu, dar tremur toată de frică, drept să-ți spun,
Că n'ai ieșit din casă fără vr'un scop nebun,
Să te răsbuni pe tine c'o furie fatală...

FEDRA

Oenona, cine-ar crede, auzi? Am o rivală !

OENONA

Cum ?

FEDRA

Ipolit iubește, — de asta m'am convins.
Sălbatecul acesta, ce nu era de 'nvins,
Icnit și de respectu-mi, — de plînsu-mi mai cu seamă —

Ăst tigru crunt, de care m'apropiam cu teamă,
Supus, duios, ca printr'un descîntec îmblinzit,
Sub mîna Ariciei se 'nclină cucerit !

OENONA

Ea ?

FEDRA

Ah, tortură încă de nimenea simțită !
La cîte chinuri nouă sînt încă urgisită !
Tot ce 'ndurat-am, teamă și sbucium și-aiurări
Și furia de patimi și groaza de muștrări,
Batjocura iubirei respînse, — oh, durere ! —
Pe lingă chinul de-astăzi sînt numai o părere.
Ei se iubesc ! Ce vrajă mi-au dat de m'au orbit ?
Cînd s'au văzut și unde ? Da ! unde s'au iubit ?
Și tu știai. Dece m'ai lăsat în ispitire ?...
Cum nu m'ai spus nimica de-ascunsă lor iubire ?
Nu i-ai văzut adesea vorbindu-și pe ascuns ?
Pierzîndu-și pașii singuri în codrul nepătruns ?
Vai ! se 'ntilneau ! și zilnic, și'n voia lor deplină,
Sub bolta primitoare ce le zîmbea senină,
Mergeau mînați de vraja unui curat amor,
Cu zile veșnic limpezi ca gîndurile lor.
Și eu, — un rest netrebnic svîrlit de 'ntreaga fire,
Fugeam la întuneric de-a zilei strălucire !
În ruga mea, doar moartea mai cutezam s'o cer,
Și mi-așteptam și ceasul din urmă ca să pier !
Hrănindu-mă cu fiere, cu lacrimi adăpată,
Și culme a restrîștei, de-aproape spionată,
Eu nu 'ndrăzneam în voe să plîng, și'n veci tăcînd
Gustam plăcerea asta în taină tremurînd...
Iar sub o frunte rece, punînd durerii mască,
Opream în stavili plînsul din ochi să-mi isvorască.

OENONA

Dar ce pot ei, cînd soarta li se va 'mpotrivi ?
Ei n'or să se mai vadă...

FEDRA (în lacrimi)

Dar veșnic s'or iubi !

Pe cînd vorbeșc, ei poate, — oh gînduri ucigașe,
Ei calcă în picioare iubirea-mi pătimasă,
Cu tot exilul, singur, fac jurămînt înnalt
Să nu se mai despartă niciunul de cellalt.
Atîta fericire mă doare, mă insultă !
Aibi milă de mînia-mi geloasă și m'ascultă :
Vreau pierderea-Ariciei, și vreau ca și Tezeu
Din suflet s'o urască, — cum o urăsc și eu !
Și n'am să 'ndur dojana ușoară care trece,
Căci crima sorei încă pe-a fraților întrece.
C'o rugă 'nfrigurată mereu îl voiu ruga.
Dar ce fac? Mintea 'ncepe a mi se destrăma.
Geloasă eu? Și cui cer să 'mpace-a mea jicnire ?
Bărbatul meu trăește și eu ard de iubire !
Și pentru cine oare? Orice cuvînt trădat
Tot părul mi-l ridică pe frunte, înghetat !
Păcatele de-acuma și-au întrecut măsura,
Respir în aer numai blestem, incestul, ura,
Iar mîna-mi ucigașe în spasaturi s'a crispat
Și arde să se scalde în sînge nepătat.
Nenorocita! Încă trăesc! Privesc în față
Ăst soare sfînt din care coboară-a mea viață.
Strămoșul meu e Joe, stăpînitor pe zei
Și plin e universul de toți străbunii mei !
Unde să fug? În iaduri m'aruncă astăzi sorții,
Dar Minos ține-acolo fatala urnă-a morții.
În mîinele-i severe a pus-o scarta chiar,
Să judece convoiul de umbre funerar.
O! cum o să tresară de groază, trista-i umbră
Cînd o să-și vadă fiica venind în față-i, sumbră,
Destăinuind tot șirul de crime din trecut
Și fără de legi de care nici iadul n'a știut.
Ah! Ce-ai să zici tu, tată, în clipa 'ngrozitoare ?
Îmi pare că văd urna căzîndu-ți la picioare,
Cum dibuind, tu cauți un fulger orbitor
Și'n propriul tău sînge izbești ne'ndurător !
Un zeu hain — oh! iartă, ți-a spulberat căminul,
Cunoaște-i răzbunarea din furia și chinul
Sărmanei tale fiice! Dar rodul cel rîvnit
Al crimei ce m'alungă, eu nu l-am cucerit !

Și pînă la suspinul din urmă prigonită,
În svîrcoliri muri-voiu de furii biciuită.

OENONA

O, doamnă! Lasă teama deșartei năluciri
Și uită-te mai altfel la niște rătăciri.
Iubești! Nu poate nimeni destinul să-și doboare :
Tîrită-ai fost de-un farmec, de-o vrajă-amețitoare.
Dar asta e o rară minune pe pămînt !
Și-apoi. — pe tîne numai amorul te-a înfrînt ?
La oameni slăbiciunea a fost și e firească :
Înduri, ca muritoare, o soartă pămîntească.
Tu, te revolți de jugul de mii de ani sortit :
Dar pînă ce și zeii Olimpului slăvit,
Ce cu pedepse groașnici ne stau pîndind 'nainte, —
Au ars și ei de doruri nu totdeauna sînte.

FEDRA

Ce-aud? Ce sfaturi încă să-mi dai mai îndrăznești ?
Așa dar pîn' la capăt viața-mi otrăvești,
Nenorocito! Iată cum m'ai pierdut! Ce jale!
Fugisem de lumină și m'ai întors din cale.
Uitat-am datoria, de mult ce m'ai rugat,
De lpolit fugisem, — tu mi l-ai arătat.
Ce sarcină-ți luaseși? O! gură veninoasă,
De ce-ai svirlit osînda pe viața-i luminoasă ?
El poate o să moară și blestemul cumplit
Rostit de un părinte nedrept — poate-a sosit !
Nu, — nu-ți ascult povața! Fugi, scorpîe, departe,
Fugi, lasă-mi mie grija nefericitei soarte.
Plătească-ți însă cerul, cum știe el plăti
Și chinul tău, dea zeii, să poată îngrozi
Pe toți acei, ca tine, ce prin înșelăciune
Hrănind în bieții principi o oarbă slăbiciune,
Împing spre povîrnișul de firea lor dorit
Și drumul către crimă le-arată netezit.
Lingușitori netrebnici, o furie cerească
Vă dărue coroanei ce vrea s'o prăpădească.

OENONA

Tot pentru ea făcut-am: și casa-am părăsit !
O, zei! Primesc pedeapsa ce mi s'a cuvenit...

ACTUL V

A'CTUL V.

SCENA I.

IPOLIT, ARICIA, ISMENA.

ARICIA

Cum — poți să taci, cînd soarta ți se primejdueste ?
Nu lămurești pe tatăl, cînd știi cit te iubește ?
Ah, crudule! Vezi lacrimi și nu te 'nduiosezi !
De ți-e așa de lesne să nu mă mai revezi,
Adio, — dela mine pe veci întoarce-ți fața...
Dar nu pleca 'nainte de-ați apăra viața.
De ce nu-ți aperi cinstea de josnicele piri ?
Pe tatăl tău întoarce-l spre alte hotărîri,
Tot încă mai e vreme. Prin ce 'ncăpătinare
Te lași învins de voe, lovit de-o defăimare ?
Deschide-i bine ochii...

IPOLIT

He! Cît nu i-am vorbit !
Puteam să-i spun în față ce fel l-a pîngărit ?
Au nu mi-era rușine, c'o vorbă respicată,
Să-l văd roșind... pe cine? pe propriul meu tată !
Tu doar pătruns-ai taina în grozăvia ei
— Eu mă destăinui numai la tine și la zei ! —
Nu ți-am putut ascunde — vezi, sus ce-am pus iubirea —
Tot ce-am voit doar mie, să-mi fac mărturisirea.
Gîndește, ce pecetii pe-acest secret am pus
Și uită — de se poate — aceea ce ți-am spus.
Și mai ales, o gură c'a ta nevinovată,
Nici cînd repovestească povestea-i blestemată.
Să îndrăznim a pune credința 'n zei, — ei vor
Și țin prea mult să-mi scoată dreptatea, — căci e-a lor! —
Iar Fedra, mîine poimîini de crima-i pedepsită,

Nu va scăpa de-ocară pe drept cuvînt venită.
Mi-ajunge doar respectul ce dela tine-l cer.
— Cît pentru rest, ce-mi pasă? Sint gata să și pier
Dar scutură-ți robia și-ascultă-mi bine ruga :
Urmează-mă, fii tare, și-mi însoțește fuga.
Ci smulge-te din locul acesta prihănit :
Acî respiră cinstea un aer otrăvit.
De vrei să nu se simtă de grabnica-ți plecare
Profită-acum, căci zarva pedepsii mele-i mare.
Pot chiar să-ți dau un mijloc de fugă, dacă vrei,
Alți paznici pînă astăzi tu n'ai decît pe-ai mei.
Apărători puternici avem: cauza-i dreaptă ;
Argos ne'ntinde mîna și Sparta ne așteaptă.
Ne-om plînge la tovarăși cît rău ni s'a făcut :
Să nu lăsăm ca Fedra, pe dreptul ce-am pierdut,
Din tronul casei noastre, semeț să ne gonească
Și fiului, hlamida de rege să-i croiască,
Din jefuirea noastră! Prilejul minunat.
Ce frică-ți pune stavili? Tu șovăi..., e ciudat...
Folosul tău, el singur îmi dă curaj în viață.
Cînd eu sînt numai flacări, de ce pari tu de ghiată ?
Te temi să pleci cu fiul cel izgonit acum ?

ARICIA

O! Cît mi-ar fi, stăpîne, de drag acelaș drum !
Cum aș trăi departe de muritori, uitată
În visul încîntării, de soarta ta legată !
Dar făr'al căzniciei jug dulce, semn profund,
Pot eu în toată cinstea cu tine să m'ascund ?
O! știu că făr'aduce jigniri cinstei severe,
Eu pot chiar rupe lanțul ce tatăl tău mi-l cere.
De fug. nu fug de-acasă, ci de-al robiei chin
Și fuga e cinstită cînd fugi de jug străin.
Dar... mă iubiți, stăpîne, și vaza mea în lume...

IPOLIT

Nu, — am prea multă grije de ne'ntinatu-ți nume !
Un scop cu mult mai nobil la tine m'a adus :
Fugi de vrăjmași, urmează-ți pe soțul tău supus !
Sint liber în restriște, cum cerul poruncit-a :

Credința nu mi-atrănă de nimeni, nici iubita !
O nuntă se încheie ades și fără torți :
Printre morminte antici l'ale Trezenei porți,
Sub care-mi dorm străbunii în pace, de milenii,
Se află-un templu, — spaima sperjurilor, Viclenii
Nu pot roști acolo în van un jurămînt.
Iar pedepsi un trăznet descins din cerul sfînt.
Și-astfel, de teama morții ce nu știe de glume,
Minciuna nu cunoaște un friu mai sfînt pe lume.
De te încrezi în mine, vom merge amîndoi,
Acolo-i jurămîntul iubirei pentru noi !
Vom lua de martor Zeul acelor ziduri sfînte,
Rușîndu-l să ne fie el, singurul părinte.
Vom invoca deasemeni pe cei mai sacri zei :
Diana castă, mîndra Junona, toți acei
Ce-au fost iubirei mele cerească mărturie
Mi-or sprijini cuvîntul și mi te-or da soție !

ARICIA

E regele aproape... Vezi, fugi cît mai curînd ;
Eu mai rămîn o clipă, plecarea să-mi ascund.
(cu dojană)
Dar du-te, ce-aștepți?... Lasă-mi un paznic credincios,
Drept călăuză... Pasul spre tine mi-i sfios...

SCENA II.

TEZEU, ISMENA, ARICIA.

TEZEU

Zei! dați-mi o lumină în tulburarea mea,
Să aflu adevărul... întreg, întreg l-aș vrea !

ARICIA (căt-re Ismena)

Să fii cu ochii 'n patru, de fugă pregătită.

SCENA III.

TEZEU, ARICIA.

TEZEU (inchizitorial)

De ce te schimbi la față? Ești parcă aiurită,
Domniță; ce povețe îți dete Ipolit?

ARICIA

Era un trist adio, — de-aceia l-am primit.

TEZEU

Privirea-ți se pricepe mândria să-i înfrîngă
Și ochii lui, prin tine știură 'ntii să plîngă!

ARICIA

O, rege! Adevărul nu-l pot nega de fel,
Nedreapta voastră ură n'a moștenit-o el;
Nu a văzut în mine ființa făr-de-lege.

TEZEU

Nu-i bine să te reazimi p'un suflet schimbător.
Și altora ca tine le-a mai jurat amor!

ARICIA

EI?

TEZEU

Pune-i friu mai bine, căci sburdă mult din fire.
— Cum rabzi desgustătoarea iubirei împărțire?

ARICIA

Cum inima ta rabdă cuvîntul uricios
Să ponegrești un suflet atîta de frumos?
De fiul lui, un fată așa puțin să știe?
Nu poți distinge crima, de nevinovăție?
Păenjeniți lași ochii orbiți, în ceața lor,
Cînd cinstea lui străluce în ochii tuturor?
A! e prea mult să-l svîrli la clevetiri trufase,
De-ajuns! Te pocăește de ruga-ți ucigase.
O! teme-te, stăpîne! Ia seama, nu cumva

Să te urască zeli s'asculte ruga ta !
Minia lor te lasă ca să-ți ucizi victima,
Dar cînd ți-ascultă ruga, îți pedepsește crima.

TEZEU

Zadarnic! vrei să-l aperi; ori poate te-a orbit
fubirea și ții partea unui nelegiuit ?
Dar eu mă 'ncred în martori ce nu mint niciodată.
Văzut-am lacrimi, lacrimi pe fața ei curată !

ARICIA

Deschide-ți ochii, rege; cu brațul tău ne'nfrînt,
Culcat-ai, fără număr, mulți monștri la pămînt.
Dar mai rămase unul, să-și tîrie făptura.
L-aș spune. — Însă nu pot, mi-e încelestată gura.
Căci fiul tău m'oprește, și știu cit l-aș mîlni,
Pecețile tăcerii să rup de-aș îndrăzni.
Asemeni lui, din calea ta fug, îmi e rușine,
Să nu-mi silești cuvîntul, ce voiu să-l tac mai bine !

SCENA IV.

TEZEU, PAZNICI.

TEZEU

Ce gînd s'ascunde 'n vorba-i, se sbate dedesubt,
Abia 'nceput o clipă și iarăși întrerupt ?
Vor să-mi orbească mintea c'o prefăcătorie ?
Sînt învoiți să-mi smulgă ceva prin silnicie ?
Dar eu? De ce cu toată asprimea, sînt constrîns
S'ascult cum țipă 'n mine înăbușit, un plîns ?
O 'nduișoare tainic mă miră, mă mîlneste...
Să 'ntreb; poate Oenona n'a spus tot ce gîndește.
Aș vrea nelegiuirea s'o știu, s'o judec drept...
(căt-re paznici)

Trimeteți la Oenona s'o cheme, — o aștept.

SCENA V.

TEZEU, PANOPA, PAZNICI.

PANOPA

Eu nu știu pe regina ce gânduri o frământă,
Dar tristu-i neastîmpăr, o, Rege! mă 'nspăimîntă.
Descurajarea morții pe chipu-i s'a 'mpietrit
Și palid ca de ceară e-obrazu-i ofilit !
Din față-i, cu rușine gonită, astăzi încă,
S'a asvîrlit Oenona în marea cea adîncă.
De ce-a făcut aceasta, e de nepriceput.
Dar valul a 'nghițit-o și trupu-i s'a pierdut !

TEZEU

Ce-aud ?

PANOPA

Ci moartea-aceasta, n'o 'mpacă pe regina.
O turburare mută i-a supt din ochi lumina..
Acî, — ca să-și mîngie ascunsele dureri,
Copiii și-i sărută în plîns și 'mbrățișeri ;
Acî, renunță parcă la dragostea de mamă
Și brațu-i depărtează de sînul ei, cu teamă !
Pornește fără țintă cu pași nehotăriți,
Cu ochi deschiși ce nu văd, atît sînt de-amăriți !
Începe ca să scrie de trei ori, și-abătută
De trei ori își sfișie scrisoarea începută.
Îndură-te; dă-i Rege, un reazim, un cuvînt...

TEZEU (aiurit)

Oenona-i moartă, — Fedra se 'ndrumă spre mormînt ?
(cu hotărîre)

Pe fiul meu chemați-l să-și spue apărarea,
Să vie să-mi vorbească, dau toată ascultarea.
(singur)

Nu prăvăli asupra-mi, Neptun, funestu-ți dar.
Oprește-te, respinge-mi cerutul soartei zar !
Poate-am crezut prea iute un vicleșug de slugă
Și-am ridicat prea grabnic spre tine braț și rugă.
Ce desnădejdi curg după ce-arunci blestemul greu !

SCENA VI.

TEZEU, TERAMENE.

TEZEU

A! tu ești, Teramene? Dar unde-i fiul meu?
Eu ți l-am dat în pază din frageda pruncie.
Dar aste lacrimi, ce sunt? Ce mi se 'ntimplă mie?
Ce face el?

TERAMENE

O! grije tîrzie, fără rost!
Vai! Ipolit acuma e-o umbră care-a fost!

TEZEU

Zei!

TERAMENE

Am văzut cum moare cel mai iubit din oameni,
Și cel mai fără culpă, cu ei dacă l-aseameni.

TEZEU

S'a prăpădit copilu-mi? cînd vream la sîn să-l strîng,
Mă osîndiră zeii la căpătîiu să-i plîng?
Dar ce blestem mi-l smulse, ce trăznete, ce genii?

TERAMENE

Abia eșiam, stăpîne, pe porțile Trezenii...
El sta în car; străjerii, în preajmă-i abătuți
Veneau cu frunți plecate de-asemeni triști, tăcuți.
Cu gîndul dus aiurea, pe drumul spre Mycene,
Lăsase hățu 'n voe pe cal s'atîrne-alene.
Fugarii, altă dată, mai sprinteni de-obicei,
Și mai voioși sub mîna stăpînului, chiar ei,
Acum cu ochii tulburi și coama plîngătoare
Păreau că simt ce jale pe Ipolit îl doare.
Ca din senin, — un țipăt din fund adînc de zări
Cutremură văzduhul tîhnitei depărtări.
Și din pămînt răspunde un glas gemînd de tunet,
Prelung din bolți de ocne dînd beznelor răsunset.

În trup, ni-i pînă'n inimi tot singele 'nghețat ;
Țintind urechea, coama sbirlindu-și, — caii-au stat.
Din friul mării, blocuri enorme rupte, scapă,
Și'n fierbere, tot crește un munte 'ntreg de apă.
S'apropie, se sfarmă, și-asvirle pe uscat,
Prin valuri spumegînde un monstru 'nfricoșat.
Țișnesc din fruntea-i largă îngrozitoare coarne,
Și'n galbeni solzi, tot trupu-i începe să se 'ntoarne ;
O scorpie cu chipul de taur furtinos,
Ce șoldu-și încovoae în ritmu-i lunecos !
Se sgudue tot prundul de groaznicul său geamăt,
Și cerul și pămîntul cuprinse ca de freamăt
Se 'ntunecă 'nainte-i... E aerul ciumat,
Iar valul ce-l aduse, se 'ntoarece 'nspăimîntat...
Toți fug, toți sint curajul că nu-și mai are rostul
Și'n templul de alături își caut-adăpostul...
Dar Ipolit, vlăstarul vitejilor semeți,
Oprește armăsărul, ia tolba cu săgeți,
Se 'ndreaptă spre balaur și-armat c'o lance lungă
Nu șovăe-o secundă în coaste să-l străpungă...
De chinuri și turbare balaurul sărînd,
Se svireole și cade ling' armăsar, răcnînd.
Deschide-o gură 'n flacări, — vulcan scuipînd sîlbatec, —
I-acoperă de sînge. fumingine, jăratec...
Înspăimîntați, ciulindu-și urechi, în trap nebun,
Iau razna, nu ascultă de frîu, nici de stăpîn...
În opintiri deșerte stăpînul se consumă
În vreme ce zăbala lor sîngeră de spumă.
Se zice, un zeu însuș a fost văzut c'un bold
În goana lor, năprasnic cum i'nțepea în șold.
Spre stînci prăpăstioase se năpustesc năvală,
Dar osia troznește, s'a frînt, — și 'nvălmășală
El vede caru'n țandări cum sboară sfărîmat
Și însuș cade 'n hățuri de oiște 'mpedicat !
...Iertăți-mă... mă 'năbuș... dar ce-am văzut 'nainte,
Îmi umple ochii 'n lacrimi de cum mi-aduc aminte ;
Văzui, văzui pe bietul, nefericitu-ți fiu,
De caii ce-i hrănise cu drag, tîrît de viu.
...Se 'ncearcă biet să-i cheme, dar glasul i'nspăimîntă.
Și fug, el tot e-o rană, un braț, o mîină frîntă...

De țipetele noastre văzduhu-i răscolit.
Cînd vijelia geanei se potoli'n sfîrșit,
S'opriră nu depărte de vechile morminte
În care dorm străbunii, — pioase moaște sfinte !
Alerg plîngînd și străja sosește 'n urma mea.
Pe dîra lui de sînge sârmanul ne chema.
Și ștîncile-s strîpitate; măceșii au bobite
Ce picură, iar spinii din părul lui suvițe.
Ajung, îl strig pe nume.. el mîna întinzînd,
Clipi un ochiu de ghiată ce 'nvineși curînd.
«Zeii-mi răpesc — șopti el — o viață nepătată...
«Aibi grije, de-Aricia, sârmana, scumpa fată !
«Prieten drag, cînd tata, tîrziu, desamăgit,
«Va plînge-un fiu, de pîra minciunilor jertfit,
«De-o vrea să 'mpace umbra-i ce veșnic tristă fi-va,
«Tu spune-i să se poarte blînd, pașnic cu captiva,
«Să-i dea...» Și-atunci cuvîntu-i cu sufletu-a sburat
Și rămăsei în brațe c'un leș desfigurat,
Trist semn al unei furii cerești ce prada-și paște
Și-atit de frînt, — că tatăl... nici el nu l-ar cunoaște.

TEZEU (în lacrimi, doborît)

Nădejdea mea, copilul meu drag... cum mi te-ai smult !
O, zei! cruzimea voastră m'a ascultat prea mult !
Ce chin, în asfințitul vieței mă sîșie !

TERAMENE (după o reculegere)

...Atunci sosî de față sfioasa Aricie.
Venea, fugînd, stăpine, de ochiul tău sever,
Ca să-l primească 'n templu, drept soț ales de cer .
Pășește... vede iarba 'nrosită, fumegîndă,
Și, grozăvie pentru o inimă plăpîndă —
Pe Ipolit îl vede întins galben, zdrobit....
Dar ochilor nu crede, se uită buimăcit,
Și nezărînd pe-acela ce inima-i iubește,
Îi pare că aevea îl vede: îi vorbește...
...Ci pricepînd în urmă că-i mort în fața ei,
Aruncă jalnic ochii, judecători, spre zei.
Apoi gemînd pierdută, aproape înghețată,
Picioarele-i cuprinde și cade leșinată !

tsmena lîngă dînsa în hohot și'n suspinuri,
O tot chema la viață, sau mai curînd la chinuri.
Eu blestemînd lumina ca pe o suferință,
Ți-aduc împărtășirea din ultima-i dorință,
Ca să-mi desleg din suflet o grijă ce mi-a dat,
Cînd inima-i de-a bate la pieptu-mi a'nțetat.
Dar văd că vine 'ncoace dușmana lui de moarte.

SCENA VII.

TEZEU. FEDRA, TERAMENE, PANOPA, PAZNICI.

TEZEU

Ai biruit; --- copilul mi-e mort! Ți-e jertfă 'n parte.
A! Temerile mele! Ce bănueli avui!
Cum tresăream în mine și-i dam dreptate lui!
E mort. auzi regină? Te bucură, ia-ți prada.
Pe drept sau nu, perit-a? Acum în van e sfada,
Fie cum vrei! Poți ochii mereu să mi-i orbești,
Îl cred un făr-de lege, fiindcă-l osîndești...
Dar moartea-i mă ucide... sint sfișieri grozave...
Chiar fără să mai caut acele taine grave,
Ce făr'a fi în stare 'napoi să mi-l redea,
Mi-ar face poate încă durerea și mai grea.
O! lasă-mă departe să fug în lumea toată
De-a fiului meu tristă icoană 'nsîngerată.
Năuc de amintirea lui, pururi biciuit,
Ași vrea să fiu afară din univers gonit.
Căci toate-s împotriva nelegiuirii mele:
Renumele meu însumi îmi dă muștrări mai grele.
Mai lesne m'aș ascunde de-aș fi un om de rînd;
Urăsc pînă și cinstea ce zeii mi-or fi dînd!
Plîng darurile date: mi-au fost ucigătoare,
Ce le-ași mai cere încă? Rugi nefolositoare!
Dar făcă pentru mine ce-ar face, cît de mult,
Nu pot să mă plătească de-aceia ce mi-au smulț.

FEDRA

O! nu, Tezeu! voiu rupe tăcerea, ce mă leagă:

Da, nevinovăția fiului tău e 'ntreagă ;
El n'a fost vinovat. Nu !

TEZEU (in hohote)

Părinte urgisit !

Și bizuit pe tine, vai, eu l-am osîndit !...
Femea fără milă ! mai poți s'aștepți iertare ?

FEDRA

Mai am câteva clipe, Tezeu... dă-mi ascultare...
Eu îndrăznii asupra ăstui copil curat
Pingăritor s'asvirlu un ochiu plin de păcat.
Mi-au pus în sînge zeei, păcatul și iubirea :
Nevrednică, Oenona țesu apoi urzirea.
Ea s'a temut că fiu-ți știind iubirea mea
Să nu-ți destăinuiească un foc ce-l spăimînta.
S'a folosit vicleana de cruda-mi desnădejde,
Ca să-i arunce vina, să-l tirie 'n primejde ;
Dar ispăși păcatul: minia mea i-a fost
De ne'ndurat, — și'n valuri cătă un adăpost.
Puteam să curm o viață prea crud zădărnicită !
N'am vrut să las să geamă o cinste bănuită.
Mărturisind muștrarea, în fața ta, am vrut
Ca să cobor spre-al morții locaș de veci tăcut.
Am luat, și-acum ca focul prin vine se strecoară
Otrava ce ne-aduse Medeea 'ntîia oară.
În inimă veninul intrînd — a și 'nceput
Să răspîndească-al morții frig nou, necunoscut.
Abia mai pot acum să văd ca printr'o ceață,
Și cerul și bărbatul, jicniți de-a mea viață.
Iar moartea, peste ochi-mi, cu vâlul ce-a lăsat
Dă zilei ce pătasem, azurul ei curat...

PANOPA

Stăpîne, își dă duhul !

TEZEU

De ce cu ea nu moare
Și amintirea-atitor păcate 'ngrozitoare.

...Acum, că răcăirea-mi, și eu, ca voi o știu,
Să plîngem peste trupul sărmanului meu fiu ;
Să-i dăm cea depe urmă duiosă sărutare,
Să-mi ispășesc orbirea dorinții mele-amare !
Cuvine-i-se cinstea ce merită să-i fac ;
Iar pentru c'a lui umbră mai bine să-i împac,
Uit vechea uneltire din casa răsvrătită,
Și de-astăzi Aricia e fiica mea iubită.

— CORTINA —

10.296 / 8.

56i

⌘ ⌘
(:: :: BUCUREȘTI :: ::)
"TIP. ROMÂNE UNITE"
Centrala : Câmpineanu, 9
⌘ ⌘